

iff Pensioenfonds

Jaarverslag 2021

Inhoudsopgave

1. Verslag van het bestuur	3
Voorwoord	3
Kerncijfers	6
Algemene informatie	7
Financiële informatie	11
Risicomanagement	14
Bestuursaanlegenheden	17
Pensioenparagraaf	21
Beleggingenparagraaf	23
Actuariële paragraaf	28
2. Verslag Visitatiecommissie	31
3. Verslag Verantwoordingsorgaan	35
4. Jaarrekening	37
Balans per 31 december	37
Rekening van baten en lasten	38
Kasstroomoverzicht	39
Toelichting algemeen	40
Toelichting op de balans per 31 december	49
Risicobeheer	60
Toelichting op saldo van baten en lasten	66
5. Overige gegevens	75
Resultaatsbestemming volgens statuten	76
Actuariële verklaring	77
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	79
Bijlage A Trefwoorden	82
Bijlage B Afkortingen	84

1. Verslag van het bestuur

Voorwoord

Voor u ligt het jaarverslag van het IFF pensioenfonds over 2021. Graag wil ik toelichten hoe het afgelopen jaar is verlopen voor het fonds. Daarnaast wil ik de verwachtingen voor 2022 schetsen.

COVID-19 heeft wederom in 2021 zijn invloed gehad op het fonds. Op 2 bestuursvergaderingen na zijn alle contacten virtueel geweest.

Op financieel gebied is 2021 het jaar van herstel van de economische activiteit maar wel zagen we het begin van een oplopende inflatie. Een haperende logistiek en verhoging van de vraag naar materialen hebben geleid tot prijsverhogingen in vele sectoren.

In juli hebben we te maken gehad met een datalek bij onze uitvoerder Blue Sky Group. Dit betrof een lek van persoonlijke gegevens van deelnemers. Het datalek is gemeld bij onze sponsor IFF, de autoriteit persoonsgegevens, De Nederlandsche Bank en de autoriteit financiële markten. Het dagelijks bestuur heeft samen met directie van IFF en personeelszaken de risico's en benodigde acties in kaart gebracht. Wij hebben hierover met u als deelnemer gecommuniceerd. Daarnaast is door Blue Sky Group een analyse gemaakt van de oorzaken en zijn verbeteringen ingevoerd ter bescherming van gegevens.

In het algemeen is het jaar 2021 goed verlopen voor het fonds. De dekkingsgraad heeft zich sterk hersteld door de gestegen rente en een goed economisch herstel na de initiële coronaschok.

Verantwoording door het bestuur

In het jaarverslag leggen wij als bestuur verantwoording af over ons handelen in 2021. Er wordt gekeken naar het beheer van de financiële middelen, de spaarpot met bezittingen van het fonds. Een certificerend actuaaris beoordeelt of wij voorzichtig en als goed huisvader met de bezittingen zijn omgegaan. Daarnaast wordt bekeken of er genoeg geld is voor de toekomstige opbouw en betaling van uw pensioen.

Door de onafhankelijke accountant wordt gekeken naar de financiële resultaten, kloppen de cijfers zoals weergegeven in het jaarverslag.

Daarnaast worden ieder jaar het beleid en de algemene gang van zaken getoetst en beoordeeld door een zogenaamde visitatiecommissie. Dit is een externe commissie van 3 personen die onderzoekt of wij als bestuur voldoen aan alle vereisten. De visitatiecommissie brengt ook verslag uit aan het verantwoordingsorgaan en de directie van IFF. U kunt een samenvatting van hun bevindingen vinden op pagina 31.

Tenslotte wil ik het verantwoordingsorgaan noemen. Dit orgaan bestaat uit 3 leden, namens werknemers, gepensioneerden en werkgever. Ook zij geven een oordeel over het handelen van het bestuur. De bevindingen van het verantwoordingsorgaan staan op pagina 35.

Missie en Visie

Als bestuur zijn wij van mening dat we in 2021 onze visie en missie op de juiste manier hebben behartigd en ondersteund. De financiële positie van het fonds is stabiel en voldoende om onze pensioen ambities waar te maken. Dit is gebaseerd op een beleggingsstrategie waarbij een beheerst risico wordt gecombineerd met een reëel rendement. Bestuur en commissies bestaan uit leden met verschillende achtergrond en expertise, die bijdragen aan een professionele uitvoering van de activiteiten behorend bij het pensioenfonds. Middels jaarlijkse zelfevaluatie en aandacht voor compliance zorgen we voor een integer bestuur. Als zelfstandig fonds zijn we zeer benaderbaar voor onze deelnemers, dit draagt bij aan de transparantie en herkenbaarheid die we als bestuur voorstaan. Dit komt ook tot uiting in de communicatie naar deelnemers via website, nieuwsbrieven en specifieke communicatie naar doelgroepen.

Hoe staat het fonds ervoor

In 2021 is de beleidsdekkingsgraad verder gestegen van 108,1% naar 117,5%. Deze stijging is grotendeels veroorzaakt door de stijging van de langjarige rente en in mindere mate ook door het positief resultaat in de beleggingen in met name aandelen.

Dit betekent dat we aan het eind van het jaar voor elke euro aan opgebouwd pensioen 1,17 euro in de spaarpot hebben. Door de beleidsdekkingsgraad van 115,6% per 1 oktober waren we in staat om dit jaar de pensioenen gedeeltelijk te indexeren met 1,43% t.o.v. prijsinflatie van 3,28%

Eind september 2021 is het fonds uit herstel gekomen. Dit betekent dat we voldoen aan de vereisten van de Nederlandsche Bank voor een minimaal eigen bezit tegenover onze verplichtingen voor huidige en toekomstige pensioenuitkeringen.

Terugblik op 2021 en vooruitblik op 2022, ontwikkelingen van het IFF pensioenfonds

Aan de hand van een jaarplannen voor 2021 en 2022 wordt door het bestuur aandacht besteed aan een aantal belangrijke zaken.

IORP-II

In 2021 is verdere invulling gegeven aan de implementatie van IORP-II. Terugkijkend zijn we tevreden over de invoering, werking en bijdrage van de sleutelfunctiehouders actuarieel, risicomanagement en interne audit. De onafhankelijke beoordeling en aanbevelingen door de sleutelfunctiehouders versterkt de governance van het fonds.

In het vierde kwartaal is een eigen risicobeoordeling uitgevoerd op basis van zelfevaluatie door het bestuur en de sleutelfunctiehouder risicomanagement. In deze risicobeoordeling wordt gekeken in hoeverre het fonds zich bewust is van risico's voor de deelnemers, bijvoorbeeld het IT-risico en hoe het fonds omgaat met deze risico's. Hierbij is gekeken naar governance, risicobewustzijn en cultuur, strategie en beleid en de managementprocessen. Het risicobeheer is als sterk beoordeeld. Verbeterpunten worden meegenomen in het verder versterken van het integraal risicomanagement.

Beleggingsbeleid

In 2021 is een nieuw beleid voor maatschappelijk verantwoord beleggen opgesteld. Het bestuur heeft op basis van kennissessies, discussie en evaluatie beoordeeld hoe we als fonds willen beleggen met aandacht voor het milieu, sociale thema's en maatschappij. Hierbij is ook gekeken naar de mogelijkheden om beleid van betrokken ondernemingen te kunnen beïnvloeden en naar het effect op het financiële rendement.

Vanuit de SFDR wetgeving moeten pensioenfondsen de pensioenregeling classificeren. Het IFF pensioenfonds kiest ervoor om het pensioenproduct voorlopig te classificeren als "overig". IFF neemt duurzaamheid als aanvullend criterium mee in haar beleggingsbesluitvorming, maar richt zich niet op een specifiek duurzaamheidsdoel (artikel 9 SFDR) en promoot ook geen ecologische of sociale kenmerken (artikel 8 SFDR).

Daarnaast heeft de Beleggingsadviescommissie geadviseerd om de huidige positie in aandelen te evalueren. Uit deze evaluatie is naar voren gekomen dat passief beleggen op basis indexfondsen niet meer automatisch als het beste beoordeeld kan worden. Het bestuur heeft aan de Beleggingsadviescommissie verzocht een voorstel uit werken voor de aandelenportefeuille.

In 2022 zal een besluit worden genomen over de eventuele aanpassing van de portefeuille.

Communicatie

In 2021 is het deelnemersportaal geïntroduceerd op de website van het fonds. Documenten kunnen nu online worden bekeken. Ook in verdere communicatie proberen we steeds meer gebruik te gaan maken van digitaal communiceren.

Uit het gehouden deelnemersonderzoek blijkt dat men tevreden is over het fonds, hoe we beleggen en dat een eigen fonds meerwaarde heeft voor het merendeel van de deelnemers.

Voor buitenlandse deelnemers is voor de eerste keer een Engelstalig pensioencafé georganiseerd om hen te informeren over grensoverschrijdend pensioen.

In 2022 wordt digitaal communiceren verder ontwikkeld. Daarnaast blijft aandacht voor communicatie naar specifieke groepen.

Bestuur

Continuïteit van bestuur en commissies was ook in 2021 een belangrijk aandachtspunt. Dit betreft zowel bezetting van alle posities alsmede de invulling van bestuursposities door medewerkers in dienst van IFF.

In juni is Frenz van der Aa afgetreden als bestuurslid en secretaris, na meer dan 25 jaar actieve werkzaamheden voor het IFF pensioenfonds. Hij wordt opgevolgd door Bert Lonterman, die al een tijdje meedraaide als aspirant-bestuurslid van het fonds.

Reina Munting heeft het bestuur geïnformeerd terug te treden als voorzitter van het verantwoordingsorgaan per 1 december. In 2021 is gestart met gesprekken over mogelijke opvolging, begin 2022 is Enna van den Brand toegetreden tot het verantwoordingsorgaan.

Daarnaast heeft Myra Prinsen in september aangegeven in het eerste kwartaal van 2022 te willen stoppen met bestuurs- en commissieondersteuning. Hiervoor is een traject gestart om bestuursondersteuning elders onder te brengen, en is Montae & partners gekozen als nieuwe bestuursondersteuners

Nieuwe Pensioenakkoord

De overgang naar het Pensioenakkoord zal de komende jaren ook extra aandacht en tijd vragen. Als bestuur en commissies proberen we zo efficiënt mogelijk te werken. Dit met ondersteuning van externe adviseurs en partners. Met de Blue Sky Group hebben we veelvuldig contact over de veranderingen in administratie in de overgang naar het nieuwe Pensioenakkoord.

In 2022 zullen we samen met de sponsor bespreken hoe we het IFF pensioen kunnen inrichten in het nieuwe Pensioenakkoord. We houden u op de hoogte van verdere ontwikkelingen.

Namens het bestuur en alle betrokken commissies wil ik u bedanken voor het in ons gestelde vertrouwen.

Kees Wisse

Voorzitter IFF Pensioenfonds

Kerncijfers

(bedragen in duizenden euro's)

	2021	2020	2019	2018	2017
Deelnemers					
Aantal actieve deelnemers	1.099	1.066	1.064	1.053	985
Aantal gewezen deelnemers	975	916	867	807	794
Aantal pensioengerechtigden	557	545	532	528	530
Totaal	2.631	2.527	2.463	2.388	2.309
Pensioenactiviteiten					
Premie werkgeversdeel	12.604	10.781	9.793	8.875	7.580
Premie werknemersdeel	<u>2.209</u>	<u>2.026</u>	<u>1.897</u>	<u>1.681</u>	<u>1.504</u>
Totaal premies risico pensioenfonds	14.813	12.807	11.690	10.556	9.084
Inkomende waardeoverdrachten	537	291	294	266	34
Uitgaande waardeoverdrachten	518	156	120	295	348
Pensioenuitkeringen	8.891	8.779	8.698	8.538	8.600
Vermogen					
Stichtingskapitaal en reserves	82.753	53.695	56.607	51.917	59.353
Technische voorz risico pensioenfonds	408.816	426.640	377.970	321.146	308.334
Dekkingsgraad					
Nominale dekkingsgraad	120,2%	112,6%	115,0%	116,2%	119,2%
Beleidsdekkingsgraad	117,5%	108,1%	114,4%	119,5%	118,1%
Vereiste dekkingsgraad volgens FTK	114,7%	114,5%	115,3%	115,3%	115,7%
Beleggingen					
Vastgoed en aandelen	154.346	137.047	125.169	98.991	79.509
Vastrentende waarden ¹	330.157	342.291	307.285	271.908	288.254
Overig, per saldo	89	104	51	48	113
Totaal	484.592	479.442	432.505	370.947	367.876
Resultaat beleggingen					
Totaal beleggingsopbrengsten	5.126	41.420	58.548	3.358	9.274
Rendement beleggingen	0,7%	9,4%	15,8%	0,9%	2,7%
Kostenratio's					
Pensioenuitvoeringskosten per deelnemer (bedragen in euro's)	500	493	500	506	361
Kosten vermogensbeheer/gemiddeld belegd vermogen	0,56%	0,50%	0,49%	0,53%	0,53%
Transactiekosten/gemiddeld belegd vermogen	0,04%	0,04%	0,03%	0,04%	0,08%

¹ Inclusief beleggingen ter afdekking renterisico (vastrentende waarden en rentederivaten)

Algemene informatie

Juridische structuur

De Stichting IFF Pensioenfonds - hierna te noemen IFF Pensioenfonds - is opgericht in 1941, heeft haar statutaire zetel in Hilversum en is ingeschreven bij het stichtingenregister van de Kamer van Koophandel te Almere onder nummer 41192479.

Adresgegevens

Correspondentieadres: Postbus 309, 1200 AH Hilversum
Telefoon: 035 – 688 39 11
E-mail: pensioenfonds@iff.com

De statuten zijn laatstelijk gewijzigd op 28 december 2021.

De werkgever IFF kent een pensioenregeling bestaande uit drie componenten:

- een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling voor alle werknemers met een gemaximeerde opbouw; uitgevoerd door het IFF Pensioenfonds;
- een premieregeling voor pensioenopbouw boven het bovengenoemde maximum, tot aan het wettelijk maximum; uitgevoerd door Lifesight;
- een vrijwillige netto premieregeling voor pensioenopbouw boven het wettelijk maximum; uitgevoerd door Lifesight.

Dit jaarverslag betreft uitsluitend de Stichting IFF Pensioenfonds en de door haar uitgevoerde middelloonregeling.

Het IFF Pensioenfonds is een ondernemingspensioenfonds en is aangesloten bij de Pensioenfederatie. Op basis van een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling bouwen de deelnemers een financiële aanspraak op voor de gevolgen van pensionering en overlijden.

Statutaire doelstelling

Het IFF Pensioenfonds draagt de verantwoordelijkheid voor een goede uitvoering van de pensioenregelingen voor actieve deelnemers, gewezen deelnemers en gepensioneerden in overeenstemming met de bestaande wet- en regelgeving.

Statutair is de doelstelling als volgt geformuleerd: het treffen van de pensioenvoorzieningen ter zake van ouderdom en overlijden voor degenen die als deelnemer zijn aangemeld, in overeenstemming met de reglementen in de ruimste zin genomen.

Hiertoe heeft het IFF Pensioenfonds een overeenkomst gesloten met International Flavors & Fragrances I.F.F. (Nederland) B.V. (hierna te noemen: IFF).

Het IFF Pensioenfonds voert een beleid dat in overeenstemming is met de statutaire doelstelling. Dit beleid is vastgelegd in beleidsdocumenten waarvan de actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN) de belangrijkste is. Deze ABTN is voor het laatst geactualiseerd op 1 juli 2021 en is van toepassing sinds die datum.

Missie

Het behartigen van de belangen van alle stakeholders van het IFF Pensioenfonds in uitvoering en advies, en daarbij een zo optimaal mogelijke uitkering verzorgen middels een zelfstandig pensioenfonds voor (gewezen) deelnemers, gepensioneerden en nabestaanden.

Visie

Het IFF Pensioenfonds wil een goede uitkering kunnen verzorgen, die koopkrachtbestendig is en die in lijn is met de pensioenambities, die de sociale partners van IFF hebben afgesproken.

Financiële koers

Daartoe dienen te allen tijde voldoende financiële middelen beschikbaar te zijn. Om dit te realiseren, volgt het IFF Pensioenfonds een beleggingsstrategie, die is gericht op het behalen van voldoende rendement zonder onnodige risico's te nemen. Maatschappelijk verantwoord beleggen speelt hierbij een steeds belangrijker rol.

Communicatie en Transparantie

Vertrouwen in het IFF Pensioenfonds kan alleen worden gerealiseerd door evenwichtige, transparante, begrijpelijke en tijdige communicatie naar belanghebbenden, over de stand van zaken in het fonds, en wijzigingen in wet- en regelgeving die van invloed zijn op het fonds. Door inzet van verschillende communicatiemiddelen voorziet het fonds de deelnemers van informatie waarmee zij inzicht kunnen krijgen in de bijdrage die de pensioenregeling levert aan hun persoonlijke pensioenambities.

Integer & Professioneel Bestuur

Het behartigen van de belangen van alle stakeholders staat voor het bestuur van het IFF Pensioenfonds voorop. Evenwichtigheid in besluitvorming, waarbij deze belangen zorgvuldig worden beoordeeld en afgewogen, vormen de basis van een integer bestuur. Elk bestuurslid is verantwoordelijk voor de belangen van alle deelnemers gezamenlijk en moet zonder ruggespraak, onafhankelijk besluiten kunnen nemen. Dit is vastgelegd in een functieprofiel voor bestuursleden. De professionaliteit wordt middels individuele evaluaties en een groepsevaluatie jaarlijks getoetst. Daarnaast wordt middels een opleidingsplan continu het kennisniveau en de aanscherping van competenties bevorderd.

Zelfstandigheid

Het bestuur en de werkgever onderschrijven de ambitie om het pensioenfonds zelfstandig te besturen. Een zelfstandig pensioenfonds wordt gezien als meerwaarde voor IFF. Een zelfstandig pensioenfonds is in lijn met en gebaseerd op de kernwaarden van IFF, een hoge mate van betrokkenheid, passie, creativiteit en expertise. Door steeds hogere vereisten aan de professionalisering van het besturen van een pensioenfonds is het noodzakelijk alternatieven voor een zelfstandig pensioenfonds te blijven evalueren.

Uitgangspunten

IFF wil een marktconforme pensioenvoorziening aanbieden en biedt een hybride regeling aan, bestaande uit een middelloonregeling voor alle werknemers en een excedentregeling boven een bepaalde salarisgrens. Het IFF Pensioenfonds is verantwoordelijk voor de uitvoering van de middelloonregeling, binnen de afspraken die sociale partners hierover hebben gemaakt en voor hetgeen de wetgever voorschrijft.

Naast de formele taken en verantwoordelijkheden hanteren de organen van het IFF Pensioenfonds de volgende uitgangspunten bij de uitvoering van hun werkzaamheden:

- kennis en kunde van het collectief waarborgen;
- continuïteit waarborgen;
- integriteit van mensen/beslissingen/keuzes;
- openheid en transparantie in communicatie;
- commitment.

Samenstelling van bestuur

Het IFF Pensioenfonds heeft een paritair samengesteld bestuur dat zich terzijde laat staan door externe actuarissen, een externe accountant, een secretariaatsbureau, diverse commissies en een verantwoordingsorgaan. Het IFF Pensioenfonds heeft geen personeel in dienst.

Het bestuur is samengesteld uit 3 leden namens van de werkgever, 2 leden op voordracht van de werknemers, en 1 lid gekozen door de gepensioneerden. De zittingsperiode van de bestuursleden is in 2021 gewijzigd van 6 jaar naar 4 jaar en begint in principe per 1 mei. In het jaar 2021 is Frenz van der Aa, na aflopen van zijn zittingstermijn, afgetreden en is zijn plaats in het bestuur ingenomen door Bert Lonterman.

Conform de statuten, reglementen en ABTN van het IFF Pensioenfonds heeft het bestuur de volgende taken en verantwoordelijkheden:

- het algemeen beleid van het fonds vaststellen.
- alle besluitvorming binnen het fonds;
- verantwoording afleggen aan het verantwoordingsorgaan.

Huidige samenstelling

Op 31 december 2021 was het bestuur als volgt samengesteld:

Bestuurslid	Op voordracht van	Functie	Aftredend
ir. C.A. Wisse (1971)	Directie	Voorzitter	2022
H.W. Lonterman (1951)	Ondernemingsraad	Secretaris	2025
Mevr. drs. H.E. Niekus-van Waveren (1969)	Directie	Penningmeester	2026
drs. J.A. Ambergen (1962)	Directie	Lid	2026
Mevr. E.G.M. Brundel, BAS (1977)	Ondernemingsraad	Lid	2022
G.P.C. Aarts (1944)	Gepensioneerden	Lid	2024

Dagelijks bestuur en dagelijkse leiding

Het dagelijks bestuur van het pensioenfonds wordt gevormd door de voorzitter, de penningmeester en de secretaris. Bij de uitoefening van hun functie worden zij ondersteund door het secretariaatsbureau en externe adviseurs.

Conform de statuten, reglementen en ABTN van het pensioenfonds heeft het dagelijks bestuur de volgende taken en verantwoordelijkheden:

- het fonds besturen en het dagelijks beleid bepalen binnen het mandaat dat het van het bestuur heeft gekregen;
- besluiten van het bestuur voorbereiden en uitvoeren;
- de activiteiten van het fonds beheren en het uitbestedingsbeleid uitvoeren binnen het mandaat dat het van het bestuur heeft gekregen en voor zover dat is toegestaan door de wet- en regelgeving;

- zorgen dat de statuten en reglementen en de overige juridische documenten van het fonds binnen de gestelde termijnen voldoen aan de wet- en regelgeving;
- het bestuur adviseren;
- het fonds vertegenwoordigen met inachtneming van de wet- en regelgeving;
- toezien op het uitvoeren van de financiële administratie.

Verantwoordingsorgaan

Het bestuur legt verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan (VO). Het VO bestaat uit drie leden: 1 namens de werkgever, 1 namens de werknemers en 1 namens de gepensioneerden. In 2021 zijn er twee wijzigingen geweest in de samenstelling van het VO. Begin 2021 is Diana Dekeling opgevolgd door Daan van der Mee. Eind 2021 heeft Reina Munting het VO verlaten en is opgevolgd door Enna van den Brand. Wij danken Diana en Reina voor hun jarenlange inzet voor een goed functionerend pensioenfonds. De zittingsperiode van de leden van het VO is in 2021 gewijzigd naar 4 jaar (was: 6 jaar) en begint in principe per 1 mei. Op 31 december 2021 was het VO als volgt samengesteld:

Verantwoordingsorgaan	Benoemd door	Functie	Aftredend
Vacature	Ondernemingsraad	Voorzitter	2026
D. J. van der Mee (1980)	Directie	Secretaris	2022
G.P. van Es (1947)	Gepensioneerden	Lid	2023

Het verslag van het verantwoordingsorgaan staat op pagina 35 van dit jaarverslag.

Vermogensbeheerders

Het IFF Pensioenfonds werkt voor het beheer van de beleggingsportefeuille samen met de onderstaande externe vermogensbeheerders:

- vastrentende waarden: Robeco en M&G;
- onroerend goed: M&G en CBRE Real Estate;.
- aandelen: Northern Trust.

Deze vermogensbeheerders zijn verantwoordelijk voor de selectie en de timing van de transacties in de door hen beheerde portefeuilles binnen de geldende mandaten. Zij worden aangestuurd door de voorzitter van de Beleggingsadviescommissie (BAC), die opereert binnen zijn mandaat van het bestuur.

Uitvoeringsorganisatie

De uitvoering van de pensioen- en de financiële administratie is uitbesteed aan Blue Sky Group. Daarnaast verricht Blue Sky Group operationele actuariële werkzaamheden, zoals het opstellen van de dekkingsgraadberekening, het opstellen van de premienota, berekening van de jaarlijkse afkoop- en flexibiliseringsfactoren, het actuarieel jaarwerk en het opstellen van de verslagstaten ten behoeve van De Nederlandsche Bank. Met Blue Sky Group is een uitbestedingsovereenkomst gesloten.

Externen

Het IFF Pensioenfonds wordt geadviseerd en ondersteund door onderstaande externe partijen:

- onafhankelijke accountant: PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.;
- waarmerkend actuaire: Sprenkels & Verschuren B.V.;
- adviserend actuaire: Willis Towers Watson Netherlands B.V.;
- adviseur BAC: Willis Towers Watson Netherlands B.V.;
- pensioenjurist: Willis Towers Watson Netherlands B.V.
- Secretariële ondersteuning: TXT & PR Myra Prinsen.

Financiële informatie

De premies zijn voor 2021 als volgt berekend:

Feitelijke ontvangen premie	EUR 14.813 duizend
Zuiver kostendekkende premie	EUR 18.363 duizend
Gedempte kostendekkende premie	EUR 14.626 duizend

De feitelijke ontvangen premie is de premie die IFF en de deelnemers werkelijk hebben betaald aan het fonds (werkgeversdeel EUR 12.604 duizend, werknemersdeel EUR 2.209 duizend). In 2021 heeft de werkgever een extra bijdrage gestort van EUR 4.737 duizend om de premie op het kostendekkende niveau te brengen. Dit bedrag is opgenomen in het werkgeversdeel van de premie.

De zuiver kostendekkende premie is de berekende premie rekening houdend met de DNB rentetermijnstructuur per 31 december 2020.

De gedempte kostendekkende premie wordt berekend op basis van de gemiddelde marktrente over 36 maanden.

Kosten

De kosten van het pensioenfonds worden gesplitst in kosten voor de pensioenuitvoering en kosten voor vermogensbeheer.

Pensioenuitvoeringskosten

Op grond van de pensioenovereenkomst worden alle kosten van de pensioenregeling, met uitzondering van de kosten voor vermogensbeheer en de kosten van de adviseur van de Beleggingsadviescommissie, voldaan door IFF. Deze kosten bestaan uit directe en indirecte kosten. De directe kosten omvatten onder andere de kosten van uitbesteding van administratie en secretariaat, de kosten van actuarissen, accountants en adviseurs en de kosten van communicatie. Deze kosten komen direct ten laste van IFF. Zou IFF deze kosten niet betalen dan zouden deze aan de kostendekkende premie moeten worden toegevoegd. Daarnaast zijn er ook indirecte kosten: een aantal bestuurs- en commissieleden is in dienst van IFF. De geschatte waarde hiervan noemen we indirecte kosten.

Uitvoeringskosten	2021	2020	2019
Uitvoeringskosten direct	691	610	593
Uitvoeringskosten indirect	137	184	204
Uitvoeringskosten (*EUR 1000)	828	794	797
Per deelnemer (actief/gepensioneerd)	EUR 500	EUR 493	EUR 500

Kosten vermogensbeheer

De totale kosten van het vermogensbeheer (inclusief transactiekosten bedroegen in 2021 EUR 2.284 duizend ofwel 0,60%. Deze kosten komen ten laste van het rendement.

Vermogensbeheerkosten	2021	2020	2019
Beleggingskosten (*EUR 1000)	2.574	2.267	2.003
als % van gemiddeld belegd vermogen	0,55%	0,50%	0,49%
Transactiekosten (*EUR 1000)	250	163	114
als % van gemiddeld belegd vermogen	0,05%	0,04%	0,03%
Totale kosten vermogensbeheer (*EUR 1000)	2.824	2.430	2.117
als % van gemiddeld belegd vermogen	0,60%	0,54%	0,52%

De vermogensbeheerkosten van een pensioenfonds hangen samen met de beleggingsstrategie die het fonds hanteert en de wijze waarop deze wordt geïmplementeerd. Omdat het fonds zelf geen actief beleggingsbeleid voert, kunnen de kosten relatief laag blijven. Het streven van het pensioenfonds is dat de kosten van het vermogensbeheer marktconform zijn; door middel van benchmarking wordt gecontroleerd en bevestigd dat dit daadwerkelijk zo is. De kosten worden gedreven door de strategische beleggingsmix, en zijn een mix van actief en passief beheerde fondsen.

De vermogensbeheerkosten per beleggingscategorie:

	Beheerskosten	Transactiekosten	Totaal
Vastgoed	643	22	665
Aandelen	194	91	285
Vastrentende waarden	1.227	106	1.333
Beleggingen ter afdekking renterisico	260	30	290
Niet toegerekende kosten	251	0	251
Totaal	2.575	249	2.824

Aansluiting met de jaarrekening

De Aanbevelingen uitvoeringskosten van de Pensioenfederatie nemen naast de directe kosten ook de indirecte kosten mee en maken expliciet onderscheid tussen de vermogensbeheerkosten en transactiekosten. In de jaarrekening zijn alleen de kosten die direct bij het pensioenfonds in rekening zijn gebracht opgenomen. De deels geschatte direct toe te rekenen beleggingskosten binnen de beleggingsfondsen en transactiekosten maken in de jaarrekening onderdeel uit van de waardeveranderingen van de beleggingen. In voorgaande opstelling van de vermogensbeheerkosten zijn daarnaast de kosten opgenomen van advisering inzake vermogensbeheer.

Een nadere detaillering van de vermogensbeheerkosten staat op pagina 68 van dit jaarverslag.

Dekkingsgraad

	Beleids- dekkingsgraad	Nominale dekkingsgraad	Vereist vermogen	Reserve positie	
Ultimo eerste kwartaal	109,8%	116,8%	114,8%	-5,0%	
Ultimo tweede kwartaal	113,0%	118,5%	114,8%	-1,8%	
Ultimo derde kwartaal	115,6%	118,9%	114,7%	0,9%	
Ultimo vierde kwartaal	117,5%	120,2%	114,7%	2,8%	
Ultimo	2021	2020	2019	2018	2017
Dekkingsgraad	120,2%	112,6%	115,0%	116,2%	119,2%

Beleidsdekkingsgraad	117,5%	108,1%	114,4%	119,5%	118,1%
Vereist vermogen	114,7%	114,5%	115,3%	115,3%	115,7%
Reservepositie*	2,8%	-6,4%	-0,9%	4,2%	2,4%

* Vanaf 2015 is de reservepositie het verschil tussen de beleidsdekkingsgraad en het vereist vermogen.

De reële dekkingsgraad, zoals gerapporteerd aan De Nederlandsche Bank, bedroeg ultimo 2021 95,2%.

Toeslagverlening

Per 1 januari 2022 is een toeslag van 1,43% verleend.

De stijging van de afgeleide consumentenprijsindex tussen oktober 2020 en oktober 2021 bedroeg 3,28%. De beleidsdekkingsgraad van 115,6% (op 30 september 2021) was iets hoger dan de toeslagdrempel van 110%, waardoor er gedeeltelijke indexatie mogelijk was (volledige indexatie zou pas mogelijk zijn vanaf een beleidsdekkingsgraad van 124,5%). Het bestuur heeft overeenkomstig de reglementen besloten de gedeeltelijke indexatie toe te kennen.

Voor verdere informatie over de beleggingsresultaten en de beleggingsportefeuille wordt verwezen naar de Beleggingenparagraaf op pagina 23 tot en met 27.

Risicomanagement

Het bestuur is verantwoordelijk voor het realiseren van de doelstellingen van het fonds. Het bereiken van die doelstellingen kan continu in gevaar komen door risico's van binnen en buiten de organisatie. Risicomanagement staat dan ook nadrukkelijk op de agenda van het bestuur. Het bestuur moet een actueel en volledig beeld hebben van alle relevante risico's en zorgen voor gepaste beheersmaatregelen. Dit vloeit voort uit eisen ten aanzien van een beheerste en integere bedrijfsvoering zoals opgenomen in de Pensioenwet.

Risico- en beheersingscategorieën

Het bestuur heeft de dagelijkse uitvoering van het risicomanagement gedelegeerd aan de Beleggingsadviescommissie voor financiële risico's en aan de Risicomanagementcommissie voor niet-financiële risico's. Deze twee onderscheidende categorieën zijn ontleend aan FIRM, een methode die onderscheid maakt tussen verschillende risicocategorieën. In 2021 is de duurzaamheidsrisico toegevoegd aan de niet-financiële risico's. Het IFF Pensioenfonds kent nu de volgende hoofd risico's:

Financiële risico's

- Solvabiliteitsrisico
- Liquiditeitsrisico
- Verzekeringsrisico
- Overige risico's balansbeheer

Niet-financiële risico's

- Omgevingsrisico
- Operationeel risico
- Uitbestedingsrisico
- IT-risico
- Integriteitsrisico
- Juridisch risico
- Governance risico
- Duurzaamheidsrisico

Voor een volledige beschrijving van de risico- en beheersingscategorieën, wordt verwezen naar het "Risicomanagementplan", dat onderdeel is van de ABTN. Alle 30 geïdentificeerde risico's worden omschreven, alsmede voor ieder risico kans en impact, de management respons, restrisico en monitoring en rapportering. Ook risicobeleid en risicohouding worden toegelicht in dit document. De financiële risico's worden ook verder toegelicht in de jaarrekening, vanaf pagina 60.

Monitoring van risico's

Sinds de invoering van de IORP II-wetgeving heeft het pensioenfonds een sleutelfunctiehouder (SFH) risicomanagement benoemd en een Risicomanagementcommissie (RMC) ingesteld. Middels een jaarschema beoordeelt de RMC de geïdentificeerde niet- financiële risico's en beheersmaatregelen, en er wordt ook regelmatig gekeken naar mogelijk nieuwe risico's. De monitoring van de financiële risico's wordt door de Beleggingsadviescommissie uitgevoerd. De beoordelingen van de BAC en de RMC worden iedere bestuursvergadering besproken, daarnaast wordt door de SFH risicomanagement een risicobeoordeling opgesteld bij beleidswijzigingen.

De belangrijkste risico's voor het IFF Pensioenfonds

Er zijn momenteel drie financiële risico's beoordeeld als hoog:

- Solvabiliteitsrisico: het risico dat de ambitie niet meer gerealiseerd kan worden doordat de solvabiliteit, dus de dekkingsgraad, ontoereikend wordt. De belangrijkste drivers achter het solvabiliteitsrisico zijn momenteel:

- o renterisico: het risico van verlies van solvabiliteit door rentedalingen of draaiingen van de rentecurve vanwege het verschil in de (gemiddelde) looptijden van de (nominale) pensioenverplichtingen en de vastrentende beleggingen, alsmede vanwege het verschil in omvang van de pensioenverplichtingen ten opzichte van de vastrentende beleggingen. Het renterisico is voor een groot deel afgedekt volgens een staffel op basis van renteniveau middels een Liability Driven beleggingsfonds (het Robeco LDI40 fonds). De effectiviteit van de afdekking ultimo 2021 bedraagt ongeveer 48% binnen de gestelde bandbreedte van 45% tot 55%. De FMC monitort tweewekelijks het renterisico en rapporteert aan de Beleggingsadviescommissie en het bestuur;
- o koersrisico zakelijke waarden: het risico dat door koersverliezen of tegenvallende rendementen op zakelijke waarden (onder andere aandelen en vastgoed) de solvabiliteit van het pensioenfonds onder druk komt en de indexeringsambitie ongerealiseerd blijft. De beleggingen vinden plaats via fondsen. Zowel bij aandelen als onroerend goed is binnen de portefeuilles een sterke geografische en sectorale spreiding aangebracht. De prestaties van portefeuilles worden op maandbasis gemonitord aan de hand van gegevens die de vermogensbeheerders zelf aanleveren en die een onafhankelijke partij, Blue Sky Group, vergelijkt met de benchmark.

Het totale solvabiliteitsrisico wordt periodiek middels een ALM-studie geanalyseerd. Daarnaast een maandelijks dashboard opgesteld waar ook de gevoeligheid voor rente en aandelenkoersen op de actuele dekkingsgraad wordt weergegeven, onderstaand de weergave van december 2021.

UFR		Renteverandering (parallel)				
Verandering aandelen		-1,0%	-0,5%	0%	+0,5%	+1,0%
	-25%	104,6%	109,2%	114,4%	120,1%	126,6%
	-12,5%	106,8%	111,6%	117,1%	123,1%	129,8%
	0%	109,1%	114,1%	120,2%	126,1%	133,1%
	+12,5%	111,3%	116,6%	122,5%	129,1%	136,4%
	+25%	113,5%	119,0%	125,2%	132,1%	139,7%

- Van de niet-financiële risico's vormt het IT-[risico](#), en met name cybercrime, het voornaamste risico. Pensioenfonds zijn, door een combinatie van financieel beheer en persoonsgegevens, een aantrekkelijk doelwit, zoals ook is gebleken door het datalek bij BSG. Dit vraagt een permanente alertheid om ongewenste indringers buiten onze pensioensystemen te houden. Omdat het grootste deel van onze werkzaamheden uitbesteed is, spelen onze uitbestedingspartners een belangrijke rol in de beheersing van het IT risico. Wij overleggen regelmatig met hen over de beheersing van hun IT risico's, ontvangen reguliere rapportages en verwachten (en zien) van hen een proactieve houding in deze. Ondanks alle geïmplementeerde beheersmaatregelen blijft het restrisico aanzienlijk; het bestuur acht dit restrisico aanvaardbaar.
- daarnaast blijft het omgevingsrisico ook in 2021 nadrukkelijk aanwezig door het nieuwe pensioenakkoord uit juni 2019 en het daarbij behorende krachtenspel van politiek en sociale partners. Het bestuur volgt deze ontwikkelingen op de voet, in 2022 worden meer details over de de nieuwe regeling bekend

COVID-19 risico's voor het fonds

Ook in 2021 bleef de COVID-19 pandemie een grote stempel drukken op het openbare leven. Hoe onprettig ook, inmiddels kunnen we vaststellen dat het thuiswerken en online vergaderen geen grote impact heeft op het functioneren van het pensioenfonds: zowel het bestuur als onze uitvoeringsorganisatie en onze vermogensbeheerders zijn uitstekend in staat gebleken "gewoon" door te werken tijdens de diverse lockdowns. Pensioenen werden op tijd uitbetaald aan onze deelnemers, de premiebetaling door IFF

geschiedt als vanouds. De financiële markten zijn, na de initiële schok in maart 2020, inmiddels weer terug op het niveau van voor COVID-19. Daarmee is de impact van COVID-19 voor het IFF Pensioenfonds voornamelijk een solvabiliteitsrisico, dat hiermee onveranderd het grootste risico blijft voor het fonds. In hoeverre de COVID-19 impact gaat hebben op de sterftecijfers (en daarmee de dekkinggraad) van het fonds is op dit moment nog niet bekend, maar zal mogelijk blijken uit de nieuwe sterftetafels die het AG eind 2022 publiceert

Bestuursaangelegenheden

In 2021 heeft het bestuur twaalf keer vergaderd: éénmaal fysiek bijeen, elf keer online via MS Teams. Het dagelijks bestuur vergaderde 30 keer, altijd online. Mede door het datalek en de voorbereiding op het nieuwe pensioenakkoord lag de vergaderfrequentie hoger dan gebruikelijk.

Rendement

Het fonds heeft over 2021 een rendement behaald van 0,71%. Met name de aandelenportefeuille liet een sterk rendement zien van 18,23%. De beleggingen ter afdekking van het renterisico (LDI) toonden met -4,25% een negatief rendement als gevolg van de stijgende rente.

Beleidsdekkingsgraad weer op vereist niveau

Als gevolg van de gestaag stijgende rente is de beleidsdekkingsgraad gestegen van 108,1% eind 2020 tot 117,5% eind 2021. Op 30 september was de beleidsdekkingsgraad voor het eerst weer hoger dan de vereiste dekkingsgraad en sindsdien is geen sprake meer van een dekkingstekort.

Risicohouding en haalbaarheidstoets

In 2021 is opnieuw een haalbaarheidstoets (HBT) uitgevoerd. Via de jaarlijkse HBT wordt nagegaan of een pensioenfonds zal slagen in haar ambities voor indexatie. De toets beoordeelt in hoeverre de risicohouding van het pensioenfonds past bij de verwachtingen tot koopkrachtbehoud.

Het IFF Pensioenfonds heeft de volgende grenzen voor de risicohouding vastgesteld:

- vasthouden aan de ambitie die het IFF Pensioenfonds altijd heeft gehad: te weten op lange termijn 80% van de prijsinflatie kunnen indexeren. Dit vergt een te verwachten pensioenresultaat van ten minste 90%;
- een relatieve afwijking van het te verwachten pensioenresultaat in een slechtweerscenario van maximaal 25%.

In voorgaande jaren werd aan deze waarden voldaan.

De toets voor 2021 heeft geleid tot de volgende uitkomsten:

- het te verwachten pensioenresultaat is gelijk gebleven, namelijk 100%. Daarmee wordt ruim voldaan aan de grens van minimaal 90%;
- het pensioenresultaat in een slechtweerscenario daalde licht van 85% naar 82%. Deze verslechtering komt met name door de lage startdekkingsgraad op 1 januari 2021 (112,7%);
- het verschil tussen beide percentages, dus de relatieve afwijking, bedraagt 18%. Daarmee blijft het ruim binnen de maximale afwijking van 25%.

Het bestuur van het IFF Pensioenfonds is tevreden over het te verwachten pensioenresultaat. De resultaten van de haalbaarheidstoets zijn gedeeld met de sociale partners.

Deskundigheid bestuursleden

In 2021 is weer een zelfevaluatie uitgevoerd onder externe begeleiding.

Behalve het functioneren van het bestuur tijdens een zelfevaluatie komt ook deskundigheid inzake het pensioenstelsel aan de orde. Alle bestuursleden hebben minimaal het vereiste Deskundigheidsniveau A, en aspirant-bestuursleden worden gestimuleerd om de opleiding te volgen (is ook gerealiseerd). Het merendeel van de bestuursleden heeft niveau B; er wordt naar gestreefd op alle deskundigheidsgebieden minimaal 2 bestuursleden op Deskundigheidsniveau B te hebben. Daarnaast wordt het bestuur elke vergadering bijgestaan door een externe deskundige, drs. C. Kroon AAG van Willis Towers Watson BV.

Het bestuur stelt alle medewerkers, (aspirant-)bestuursleden en andere direct bij het pensioenfonds betrokken personen in de gelegenheid hun deskundigheid op peil te houden of uit te breiden middels vakliteratuur, seminars en cursussen. Regelmatig worden er ook kennissessies georganiseerd binnen de bestuursvergaderingen, bijvoorbeeld over (onderdelen van) de beleggingsportefeuille en het nieuw pensioenakkoord.

ERB

Eind 2021 is voor het eerst een Eigen Risico Beoordeling (ERB) uitgevoerd onder begeleiding van adviseurs van WTW. Het minimaal eens per 3 jaar uitvoeren van een ERB is een van de governance eisen voortkomend uit de IORP II wetgeving. De conclusie is dat de risicobeheersing binnen het IFF pensioenfonds van voldoende niveau is. Enkele verbeterpunten worden in 2022 opgepakt.

Commissies

Ter ondersteuning van het bestuur kent het IFF Pensioenfonds de volgende commissies:

Beleggingsadviescommissie (BAC)

De BAC ondersteunt het bestuur bij het opstellen en uitvoeren van het strategisch beleggingsbeleid. Deze commissie heeft een voorbereidende en adviserende rol en voert het door het bestuur vastgestelde strategisch beleggingsbeleid uit. In 2020 is een begin gemaakt met verder uitwerken van het ESG beleid, dit is in 2021 in het beleggingsplan opgenomen.

Risicomanagementcommissie (RMC)

Sinds de invoering van IORP II wetgeving heeft risicomanagement een eigen plaats binnen de governance van het pensioenfonds. Ter ondersteuning van het bestuur en specifiek de sleutelfunctiehouder risicobeheer is de RMC opgericht. De RMC richt zich op de niet-financiële risico's. De scope van de commissie omvat:

- het ontwikkelen van een strategische visie op en het uitvoeren van een periodieke toetsing van het integraal risicomanagement en de risicobeheersing;
- toezicht houden op de uitvoering van de operationele controle op niet-financiële risico's;
- identificeren van mogelijke nieuwe niet-financiële risico's en beheersmaatregelen voor deze risico's.

Communicatiecommissie

De communicatiecommissie ondersteunt het bestuur bij het uitvoeren van het communicatiebeleid. Het communicatiebeleidsplan wordt door de commissie voorbereid en, na goedkeuring door bestuur en VO, uitgewerkt in een jaarlijks communicatiewerkplan. De communicatiecommissie wordt ondersteund door communicatieadviseurs van de Blue Sky Group.

Financiële Monitoring Commissie (FMC)

De FMC bestaat uit de voorzitter en de extern adviseur van de BAC en de accountmanager van Blue Sky Group. De taak van deze commissie is het monitoren van de financiële markten en de impact op de portefeuille van het pensioenfonds. De bevindingen van de FMC worden teruggekoppeld naar de BAC en het bestuur.

Verkiezingscommissie

Deze commissie wordt actief indien er in het bestuur of het verantwoordingsorgaan een nieuwe vertegenwoordiger vanuit de gepensioneerden moet worden gekozen. In 2021 waren er geen verkiezingen, dus is de commissie niet actief geweest.

Klachten- en geschillenregeling

Het IFF Pensioenfonds beschikt niet over een vaste klachten- en geschillencommissie. Het huishoudelijk reglement regelt hoe omgegaan moet worden met klachten en geschillen. In dat reglement is, als aparte paragraaf, de Regeling Geschillen en Klachten opgenomen. In 2021 is 1 klacht ingediend inzake de vermeende trage afhandeling van een aanvraag, die ook in 2021 is afgehandeld.

Naleving wet- en regelgeving

Er is in 2021 geen sprake geweest van boetes, dwangsommen of het aanstellen van een bewindvoerder in het kader van artikel 96 van de Pensioenwet.

Communicatie

De belangrijkste communicatiemiddelen van het pensioenfonds zijn de website en de nieuwsbrief "Pensioen update". Er is in thema-uitgaven gecommuniceerd over de resultaten van 2020, het jaarlijkse pensioenoverzicht, het beleggings- en ESG beleid en de keuzes rondom pensioendatum. In september zijn online bijeenkomsten georganiseerd om het Uniform Pensioen Overzicht (UPO) toe te lichten, en in 2021 is voor het eerst een (digitaal) pensioencafé georganiseerd voor niet-Nederlandse deelnemers om hen voor te lichten over de (on)mogelijkheden van grensoverschrijdend pensioen. Eind 2021 is ook opnieuw een deelnemers onderzoek uitgevoerd. Daarin hebben we de deelnemers gevraagd naar hun mening over het pensioenfonds, maar ook over de risicohouding en duurzaamheidsthema's. De resultaten van dit onderzoek zullen gebruikt worden in de communicatieplannen van 2022.

Compliance en naleving gedragscode

Op grond van regelmatig overleg met en rapportage vanuit het bestuur, toegezonden documenten en op basis van de reglementen en beleidsstukken van het IFF Pensioenfonds, is vanuit de compliance functie geconstateerd dat er zich in 2021 1 incident heeft voorgedaan, het datalek bij BSG. Dit incident, dat overigens zonder gevolg is gebleven voor het pensioenfonds, is onder andere gemeld bij de toezichthouder en de Autoriteit Persoonsgegevens.

Het IFF Pensioenfonds kent een eigen gedragscode, gebaseerd op het model van de Pensioenfederatie. Het doel van de gedragscode is het waarborgen en handhaven van het vertrouwen in het pensioenfonds door belanghebbenden, door gewenst gedrag te stimuleren en ongewenst gedrag te voorkomen. De gedragscode kent daartoe algemene gedragsregels voor verbonden personen en aanvullende gedragsregels voor insiders. Alle leden van het bestuur, van de BAC en het VO alsmede de bestuursondersteuning tekenen jaarlijks deze code en hebben allen verklaard deze code gedurende heel 2021 te hebben nageleefd.

Code Pensioenfonds

Gedurende het verslagjaar voldeed de manier waarop IFF Pensioenfonds was ingericht en werd bestuurd aan de Pensioenwet en de "Code Pensioenfonds". De Code Pensioenfonds is opgesteld door de Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid, en bestaat uit normen die de sector zichzelf oplegt.

Het bestuur streeft ernaar de code na te leven. Dit is voor het grootste deel ingevuld, met uitzondering van:

- diversiteitsbeleid (norm 33): de code schrijft voor dat het bestuur ervoor moet zorgen dat de samenstelling van de bestuurlijke organen een redelijke afspiegeling vormt van de belanghebbenden. Daarbij moet rekening worden gehouden met opleiding, achtergrond, persoonlijkheid, geslacht en leeftijd. Het bestuur onderschrijft het belang van diversiteit. De man-vrouw verhouding binnen bestuur is op orde, maar het betrekken van jongeren bij het pensioenfonds blijft echter een aandachtspunt; er is op dit moment geen bestuurslid of VO-lid jonger dan 40 jaar. Dit is geen bewuste keuze, maar ook

bestuursleden worden “vanzelf” ieder jaar een jaar ouder. Er is een stappenplan gemaakt om diversiteit verder te bevorderen;

- de zittingstermijnen (norm 34); eind 2021 zijn de statuten aangepast en is de zittingstermijn voor bestuursleden en het VO in lijn gebracht met de Code Pensioenfondsen (4 jaar, was 6 jaar).

Interne Audit

In 2021 heeft de interne audit conform het jaarplan de audit naar het ESG beleid afgerond en enkele aanbevelingen richting bestuur gedaan. Daarnaast is een onderzoek gedaan naar de afhandeling van de jaarlijkse SIRA, waarbij geen tekortkomingen of verbeterpunten zijn geconstateerd.

Intern Toezicht

Het interne toezicht van het pensioenfonds wordt uitgevoerd door een visitatiecommissie, die jaarlijks een visitatie bij het pensioenfonds uitvoert. In de eerste maanden van 2022 is de visitatie over 2021 uitgevoerd door VC Holland. De eindrapportage is besproken met bestuur en VO op 15 april 2022. Een samenvatting van de bevindingen vindt u op pagina 31. Na de samenvatting vindt u de reactie van het bestuur op de bevindingen.

Vooruitblik 2022

De COVID-19 pandemie is nog niet geheel voorbij, maar lijkt in Europa wel over haar hoogtepunt heen. Verwacht is dat dit in 2022 geen impact meer heeft op het pensioenfonds.

In februari 2022 is de wereld opgeschrikt door de Russische inval in Oekraïne. De oorlogsdreiging en de sanctiemaatregelen leiden vooralsnog tot hogere energieprijzen, hogere rente en hogere inflatie, maar hebben geen invloed op de dekkingsgraad van het pensioenfonds,

In maart 2022 is dan eindelijk het langverwachte wetsvoorstel “Wet toekomst pensioenen” ingediend. Hoewel nog steeds flink wat details in lagere regelgeving moeten worden ingevuld, zullen sociale partners en daarna ook het pensioenfonds een aantal grote stappen moeten zetten op weg naar de implementatie van het nieuwe pensioenakkoord. Er wordt een werkgroep gestart met de sponsor om de voortgang hiervan te bewaken.

Pensioenparagraaf

Binnen het pensioenfonds bestaat de pensioenregeling en de prepensioenregeling.

Pensioenuitkeringen

Het totaal van de pensioenbetalingen was op jaarbasis:

Ouderdomspensioen (inclusief prepensioen)	7.270 duizend
Nabestaandenpensioen	1.587 duizend
Wezenpensioen	22 duizend
Totaal	8.879 duizend

Afkoop kleine pensioenen

In het afgelopen jaar zijn 4 kleine pensioenen afgekocht met een afkoopwaarde van in totaal EUR 12 duizend.

Pensioenregeling

De pensioenregeling heeft de volgende kenmerken:

- **Pensioen:** dit is een middelloonregeling. Deelnemer is iedereen die in dienst is getreden van IFF (Nederland) B.V.
- **Pensioenleeftijd:** de pensioenrichtleeftijd is 67 jaar. Daadwerkelijke pensionering vindt plaats wanneer de AOW-gerechtigde leeftijd wordt bereikt. Het opgebouwde pensioen wordt dan actuariel aangepast aan deze vervroeging.
- **Pensioengevend salaris:** de som van 13 maal de vastgestelde maandverdiensite en de vastgestelde vakantietoeslag. Op 1 januari 2021 is het maximum pensioengevend salaris vastgesteld op EUR 66.261.
- **Toeslagbeleid:** het pensioenfonds kent een voorwaardelijke toeslagregeling. De toe te kennen toeslag is afhankelijk van de dekkingsgraad en de consumentenprijsindex (gemeten van oktober tot oktober), en bedraagt maximaal 4% per jaar. Zie verder hoofdstuk 'Financiële Informatie' onder 'Toeslagverlening'.
- **Franchise:** per 1 januari 2021 bedroeg de franchise: EUR 18.977. De franchise wordt elk jaar geïndexeerd met de "CBS Consumentenprijsindex alle huishoudens, afgeleid" voor de periode van oktober tot oktober.
- **Pensioengrondslag:** het verschil tussen het pensioengevend salaris en de franchise.
- **Vakantietoeslag:** 8%
- **Opbouwpercentage vast salaris:** voor ouderdomspensioen wordt (met inachtneming van de bepalingen uit de pensioenregeling) jaarlijks 1,875% van de voor dat jaar geldende pensioengrondslag opgebouwd. Voor nabestaandenpensioen bedraagt de jaarlijkse opbouw 70% van de jaarlijkse opbouw van ouderdomspensioen.
- **Nabestaandenpensioen:** dit is 70% van het te bereiken ouderdomspensioen. Voor het nabestaandenpensioen dat niet is opgebouwd, is dit pensioen op risicobasis gedekt tot aan de pensioendatum. Voor elk kind jonger dan 18 jaar wordt wezenpensioen opgebouwd ter grootte van maximaal 14% van het te bereiken ouderdomspensioen.
- **Eigen bijdrage:** Actieve deelnemers betalen een werknemerspremie van 7% van de pensioengrondslag. Deelnemers die op 31 december 2002 in dienst van de werkgever waren betaalden tot 1 juli 2015 geen premie. Vanaf deze datum wordt de premie met jaarlijks gelijke stappen verhoogd tot maximaal 3,5%. Per 1 juli 2021 betalen deze deelnemers een premie van 3,5% van de pensioengrondslag.

Mutatieoverzicht deelnemers

Op 31 december 2021 was het aantal deelnemers als volgt:

	Vrouwen	Mannen	Totaal
Aantal deelnemers	398	701	1.099
Gewezen deelnemers met premievrije rechten	380	595	975
Gepensioneerden:			
met ouderdomspensioen	72	306	378
met nabestaandenpensioen	158	13	171
met wezenpensioen	5	3	8
Totaal	1.013	1.618	2.631

	Deelnemers	Gewezen deelnemers	Gepensioneerden
Beginstand 1 januari 2021	1.066	916	545
Afkoop	0	-1	-2
In dienst	136	0	0
Overlijden verzekerde	-4	-3	-7
Wezenpensioen	0	0	-2
Pensionering	-5	-17	22
Uit dienst	-94	93	1
Waardeoverdracht	0	-9	0
Interne Waardeoverdracht	0	-4	0
Eindstand 31 december 2021	1.099	975	557

Prepensioenregeling

- **Prepensioen:** dit is een gesloten regeling, zonder opbouw.
- **Prepensioenleeftijd:** 62 jaar. De prepensioendatum kan onder bepaalde voorwaarden worden vervroegd tot uiterlijk de 55-jarige leeftijd of uitgesteld tot de 65-jarige leeftijd.
- **Toeslagverlening:** zie onder Pensioenregeling.

Deelnemers prepensioenregeling

Op 31 december 2021 hadden 6 deelnemers een ingegane prepensioenregeling.

Pensioenverplichtingen en pensioenvermogen

Het bedrag van pensioen- en prepensioenverplichtingen is het totaal van alle per 31 december 2021 aan de individuele en gewezen deelnemers van het fonds toegekende pensioen- en prepensioenaanspraken. Het totaal van de pensioenverplichtingen is in het jaar gedaald naar EUR 408.816 duizend. Bij de vaststelling van de waarde van de verplichtingen wordt onder andere uitgegaan van de levensverwachtingen zoals die blijken uit de overlevingstafels, vermeld in het actuariële verslag

De pensioenverplichtingen moeten worden gedekt door het pensioenvermogen. Ultimo 2021 bedraagt het pensioenvermogen EUR 491.569 duizend. Alle pensioenaanspraken zijn gedekt.

Beleggingenparagraaf

Jaarlijks stelt het bestuur, na advies van de BAC ingewonnen te hebben, een beleggingsplan voor het komende jaar vast. Dit plan is in lijn met de ALM-studie die eens in de drie jaar wordt uitgevoerd en het strategische beleggingsbeleid bepaald. In dit jaarplan wordt het beleggingsbeleid voor het komende jaar uitgewerkt, met als uitgangspunt de korte en lange termijn risicohouding en de beleggingsovertuigingen. Sinds september 2021 bevindt het pensioenfonds zich niet langer in een situatie van reservetekort doordat de beleidsdekkingsgraad boven het vereist eigen vermogen ligt. Dit is gevolg van de stijging van de rente gedurende 2021 in combinatie met het herstel van de financiële markten na de initiële Corona schok.

Op basis van de ALM-studie in 2019/2020 heeft het bestuur besloten de strategische beleggingsmix, bestaande uit 70% vastrentende waarden, 15% aandelen en 15% indirect niet-beursgenoteerd vastgoed, in stand te houden. In de ALM-studie is specifiek aandacht gegeven aan een verdere spreiding van de beleggingsportefeuille door een mogelijke belegging in infrastructuur, private equity, small cap aandelen en hypotheek. Op basis van de resultaten is echter gebleken dat deze categorieën niet bijdragen tot een betere portefeuille waarmee de fonds-doelstellingen (toeslagerealisatie en kans op dekkingsgraad lager dan 97,5%) beter behaald kunnen worden. Ook vragen deze categorieën aanzienlijke governance vanwege de complexe structuur en aandachtspunten met betrekking tot implementatie en monitoring. Op basis van de ALM-resultaten heeft het IFF Pensioenfonds geconstateerd dat de huidige strategische mix tot een goede diverse portefeuille leidt met een aantrekkelijk risico-/rendementsprofiel en dat wijzigingen hierin niet tot verbetering leiden.

Naar aanleiding van de resultaten van de ALM-studie heeft het bestuur tevens geconcludeerd dat het dynamische renteafdeckingsbeleid gehandhaafd dient te worden. Doordat de 20-jaars swaprente onder de 1,0% is gebleven is de renteafdekking in 2021 onveranderd gebleven. Deze afdekking neutraliseert 50% van de wijzigingen in de verplichtingen door de renteschommelingen.

Eind 2020 is begonnen aan een heroriëntatietraject van de aandelenportefeuille. Aanleiding hiervoor waren een grotere nadruk op maatschappelijk verantwoord beleggen, de hoge waarderingen van aandelen (hoge koerswinstverhoudingen) en een hoog concentratierisico in technologische bedrijven. Gedurende 2021 heeft de BAC het bestuur geadviseerd de aandelenportefeuille anders in te richten. In plaats van de huidige passieve invulling wordt een actievere aanpak gekozen. Hiermee worden de eerdergenoemde punten aangepakt. Eind 2020 is besloten om voor € 10 miljoen een beleggingscommitment aan te gaan in het M&G European Secure Income Property Fund (ESPIF). Hierdoor zal de feitelijke allocatie van de vastgoedportefeuille meer in lijn komen met de strategische allocatie. M&G heeft aangegeven dat een commitment in de tweede helft van 2022 zal worden opgevraagd. Tot slot hebben gedurende 2021 evaluaties van de verschillende vermogensbeheerders plaatsgevonden. Op basis daarvan heeft de BAC geconstateerd dat men tevreden is met de portefeuille en de geselecteerde vermogensbeheerders voor vastrentende waarden en onroerend goed.

Ontwikkelingen financiële markten

Volgens de data van de OESO van december 2021 is de economische activiteit wereldwijd in 2021 met +5,6% gegroeid. Voor de Eurozone gaat de OESO uit van een economische groei van +5,2% in 2021, na de economische krimp van -6,5% in 2020. Voor de VS berekent de OESO een groei van het BBP met +5,6% in 2021. De OESO geeft hoge groeicijfers voor Chinese economie, met een groei van +8,1% in 2021.

De financiële markten gingen de eerste drie maanden van 2021 positief van start. Het optimisme op de financiële markten werd gevoed door de succesvolle vaccin-uitrol en diverse forse stimulansen van centrale banken en overheden (bijvoorbeeld het fiscale stimuleringspakket van 1,9 biljoen dollar in de Verenigde Staten). De aandelenmarkten zijn hierdoor hard gestegen; de MSCI World Index steeg, in dollars gemeten, met 4,9% in het eerste kwartaal. Als gevolg van deze positieve ontwikkelingen stegen de wereldwijde kapitaalmarktrentes. De rente op een 10-jarige Amerikaanse staatsobligatie steeg met 80 basispunten. De Europese economie kwam ook weer op gang. Dit werd het meest duidelijk aangegeven door de inkoopmanagersindex (PMI). Deze steeg in maart naar 62,4, tegen 58,0 in februari en 54,8 in januari (50 is het niveau dat expansie en krimp scheidt).

Het tweede kwartaal van 2021 stond vooral in het teken van verder economisch herstel; zowel in de VS als in Europa werd grootschalig gevaccineerd. In de loop van het tweede kwartaal kwam er een lichte versoepeling van Covid-19 lock-downs, hetgeen een duidelijk effect had op het consumentenvertrouwen alsmede het vertrouwen onder beleggers. Dit was ook terug te zien in de aandelen- en kredietmarkten. De MSCI World Index steeg met +7,7% (in USD) in het tweede kwartaal. Amerikaanse markten deden het relatief beter dan andere aandelenmarkten. Dit kwam mede door de aankondiging van een additioneel infrastructuurpakket van de Amerikaanse president Biden ter waarde van 4 biljoen USD. Ondertussen staat ook de hogere inflatie weer op de agenda van beleggers. Zo steeg de Amerikaanse inflatie (CPI) naar 5,0% per eind juni. Deze stijging wordt veroorzaakt door basis-effecten, maar ook door een grote mismatch tussen vraag en aanbod als gevolg van de relatief snelle opening van de economie. Hierdoor lieten met name prijzen van chips, energie en transport een grote stijging zien.

De positieve ontwikkeling uit de voorgaande kwartalen zette zich voort in het derde kwartaal van 2021. Echter sloeg het beurs sentiment om in de loop van dit kwartaal. Voor het eerst lieten de aandelenmarkten een daling zien. Dit kwam mede door de toenemende zorgen over de aanhoudend hogere inflatieontwikkeling en ontwikkelingen in China. De Chinese economische groei is in dit kwartaal afgezwakt. Dit kwam onder meer door energietekorten en problemen bij de vastgoedreus Evergrande. De MSCI World Index (in USD) bleef vlak in het derde kwartaal.

Het laatste kwartaal van 2021 bleek een volatiel kwartaal. Oorzaken hiervan waren inflatieontwikkelingen, ontwikkelingen op het gebied van monetair beleid en de nieuwe Omikron variant. Over inflatie is de belangrijkste onzekerheid of dit van tijdelijke aard is of dat de inflatie over 2022 zou doorzetten en er lange termijneffecten kunnen optreden. Centrale banken moeten hierop inspelen en daarom zorgt dit tegelijkertijd tot onzekerheid over monetair beleid. Uiteindelijk hebben aandelen dit kwartaal goed afgesloten. De rente steeg met het nieuws over Omikron, maar daalde ook weer naarmate bekend werd dat deze variant beperkte impact had.

Beleggingsmix

De strategische beleggingsmix van het pensioenfonds bestaat sinds 2014 uit 70% vastrentende waarden, 15% niet-beursgenoteerd onroerend goed en 15% aandelen. Het niveau van de renteafdekking is middels een beleidsstaffel gekoppeld aan de hoogte van de 20-jaars swaprente. Sinds augustus 2019 ligt de 20-jaars swaprente op een niveau waarbij de hoogte van de strategische renteafdekking 50% bedraagt. De 20-jaars swaprente is in 2021 per saldo gestegen van 0,00% primo 2021 naar 0,55% ultimo 2021. Op moment van schrijven (medio februari 2022) is de 20-jaars swaprente gestegen tot 0,90% en renteschommelingen worden nauwgezet gevolgd. Als de 20-jaars swaprente boven de 1,0% komt, dan zal het pensioenfonds haar renteafdekking verhogen tot 65%.

Vastrentende waarden

Ultimo 2021 werd circa 30% van de vastrentende waarden portefeuille belegd in een combinatie van hoogwaardige staatsleningen (AAA-rating) en renteswaps met het doel de waardeontwikkeling van de pensioenverplichtingen na te bootsen. Als gevolg van de per saldo gestegen rente is hier in 2021 een rendement op gehaald van -16,6%. De swaps in dit zogenoemde Liability Driven Investment fonds worden sinds de invoering van EMIR verhandeld via een centrale tegenpartij, waardoor het risico op verlies bij faillissement van een tegenpartij minimaal is.

De overige 70% van de vastrentende waarden is belegd in wereldwijde bedrijfsobligaties, Europese onderhandse leningen en Europese beleggingsinstrumenten gedekt door onderpand (zogenaamde Asset Backed Securities of ABS). In de portefeuille bedrijfsobligaties vindt selectie plaats op basis van een multi-factor benadering. Deze benadering houdt in dat systematisch obligaties worden geselecteerd die hoog scoren op een of meerdere van de factoren omvang, laag risico, waarde en momentum. Deze bedrijfsobligaties hebben in 2021 een rendement van -1,2% behaald doordat ook bedrijfsobligaties last hebben gehad van de gestegen rente in 2021. De onderhandse leningen hebben in 2021 een positief rendement van 3,8%, behaald terwijl het ABS-fonds een plus van 8,7% noteerde. Deze fondsen hebben over 2021 een outperformance behaald ten opzichte van de benchmark.

Aandelen

De allocatie naar aandelen is belegd in twee passieve indexfondsen die het rendement van de MSCI World Custom ESG Equity Index en de MSCI Emerging Markets Custom ESG Equity Index nauwgezet volgen. Er wordt belegd in het World Custom ESG Equity Index Fund en het Emerging Markets Custom ESG Equity Index Fund. Binnen het World Custom ESG Equity Index Fund wordt het valutarisico volledig afgedekt. De categorie aandelen behaalde in 2021 een performance van 18,2%.

In 2022 wordt de aandelenportefeuille opnieuw ingericht. In plaats van passieve indexfondsen gaat het pensioenfonds de helft van haar aandelenportefeuille beleggen in een actief multi-manager fonds, het Global Equity Focus Fund (GEFF) van Towers Watson Investment Management. Dit fonds belegt onderliggend in circa tien actieve managers, die zorgvuldig worden geselecteerd. Door spreiding over deze managers wordt manager specifiek risico gemitigeerd.

De andere helft wordt belegd in het Robeco QI Inst Global Developed Sustainable Multi-Factor Equities fonds. Dit fonds hanteert een factorbenadering (net als het Robeco credits fonds) en selecteert aandelen op basis van vier factoren: waarde, momentum, laag risico en kwaliteit. Door een kwantitatieve aanpak op basis van bewezen factoren probeert het fonds zo waarde toe te voegen voor beleggers.

Onroerend goed

Voor de categorie onroerend goed werd in 2021 belegd in twee vastgoedfondsen van M&G en daarnaast in enkele fondsen van CBRE met een regionale en sectorale spreiding. De fondsen van CBRE zijn momenteel in liquidatie. De positie ultimo 2021 is daarmee verwaarloosbaar geworden. De totale vastgoedportefeuille noteerde voor 2021 een positief rendement van 3,8% en bleef achter bij de benchmark. Dit is deels het gevolg van het achterblijven van de M&G fondsen bij de benchmark. Daarnaast worden tijdens de liquidatiefase van de CBRE-fondsen panden verkocht tegen prijzen die onder de boekwaarde lagen.

De performance cijfers over 2021 lopen voor onderlinge vastgoedfondsen relatief veel uiteen. Dit kan worden toegeschreven aan een aantal factoren. Allereerst is er voor alle CBRE fondsen sprake van een relatief kleine allocatie doordat deze fondsen in een afbouwfase verkeren. Hierdoor kunnen kleine bedragen (bv. kosten of een afschrijving) een forse impact hebben op het rendement van het fonds, maar is de impact hiervan op het rendement van de totale vastgoedportefeuille klein. Voor het CBRE European Shopping Centre Fund is verder sprake van een fors negatief rendement van -15,9% als gevolg van de verkoop van een van de laatste assets in het fonds tegen een prijs die onder de geschatte waarde lag. Deze factoren zullen naar verwachting nog voor een korte periode, wanneer de CBRE fondsen zijn afgebouwd, in de jaarlijkse performance doorwerken. In 2021 hebben de M&G vastgoedfondsen EPF en ESPIF respectievelijk 4,7% en 4,4% rendement behaald.

Maatschappelijk verantwoord beleggen

Het IFF Pensioenfonds is zich bewust van haar rol binnen de maatschappij, en vindt het daarom belangrijk om duurzaamheidsaspecten te betrekken op de beleggingsportefeuille. Het IFF Pensioenfonds is van mening dat het beschouwen van ethische aspecten van de beleggingen tevens in het belang is van het pensioenfonds zelf en van haar deelnemers. Intuïtief is duidelijk dat duurzaamheid en verantwoordelijkheid kunnen bijdragen aan het verminderen van onverwachte risico's als gevolg van bijvoorbeeld corruptie of bijdrage aan ongewenste activiteiten. Een duurzame focus kan zo helpen bij het beschermen van de waarde van de beleggingen van het IFF Pensioenfonds op de langere termijn.

Het IFF Pensioenfonds acht een verdergaande integratie van het duurzaamheidsaspecten in het beleggingsbeleid van groot belang. Bij alle belangrijke beleggingsbeslissingen worden duurzaamheidscriteria meegewogen in samenhang met andere criteria. Door de keuze voor fondsbeleggingen is het echter niet altijd mogelijk om fonds-specifieke duurzaamheidsaspecten te integreren in beleid. De normen en criteria van het pensioenfonds op het gebied van ethisch beleggen, gelden evenwel ook voor de geselecteerde vermogensbeheerders.

IFF Pensioenfonds voert zelf geen beleggingen, maar delegeert het naar meerdere gespecialiseerde vermogensbeheerders. De normen en criteria die het pensioenfonds stelt op het gebied van ethisch beleggen, gelden voor deze vermogensbeheerders en het pensioenfonds verwacht van de vermogensbeheerders dat zij zich verantwoorden over het gevoerde ethische beleid. Ook zal het pensioenfonds zelf transparant verantwoording afleggen aan de betrokkenen bij het beleggingsbeleid.

IFF Pensioenfonds zal bij de selectie, bewaking en evaluatie van vermogensbeheerders de volgende criteria afwegen in samenhang met het geheel van uitbestedingscriteria:

- de vermogensbeheerder dient de Principes voor Verantwoord Beleggen (Principles for Responsible Investment of PRI) van de Verenigde Naties ondertekend te hebben;
- de vermogensbeheerder moet in de beleggingskeuzes compliant zijn met alle relevante wet- en regelgeving. Zo dient de vermogensbeheerder beleggingen in bedrijven die betrokken zijn bij de productie, opslag of verhandeling van clusterammonitie en landmijnen uit te sluiten. Daarnaast dienen instanties waartegen internationale sancties zijn afgekondigd ook uitgesloten te zijn;
- de vermogensbeheerder dient in staat te zijn om conform wet- en regelgeving inzicht te geven in welke mate ESG-screening wordt toegepast;
- de vermogensbeheerder dient aan te sluiten bij de morele doelstellingen en thema's van het duurzaamheidsbeleid;
- van de vermogensbeheerder wordt verwacht dat zij duurzaamheid heeft geïntegreerd in haar beleggingsprocessen en dat zij een engagementbeleid heeft.

Bij beleggingen in aandelen zal het pensioenfonds kennisnemen van het beleid van de vermogensbeheerder ten aanzien van het gebruik van aandeelhoudersrechten, zoals het stemmen op aandeelhoudersvergaderingen. Het pensioenfonds beoordeelt hierbij of het zich kan vinden in dit beleid. Bij de heroriëntatie van het aandelenbeleid hebben bovenstaande criteria een belangrijke rol gespeeld bij de selectie van de twee voorkeurspartijen. Beide voorkeursoplossingen hebben een sterk ESG-profiel. Het bestuur is van mening dat beide fondsen een sterke positieve bijdrage leveren aan het duurzaamheidsprofiel van de beleggingsportefeuille.

Om te beoordelen in welke mate het gevoerde beleggingsbeleid aansluit bij het duurzaamheidsbeleid monitort het pensioenfonds de beleggingsportefeuille periodiek. Hierbij wordt bij de jaarlijkse evaluatie van de vermogensbeheerder nagevraagd op welke wijze de vermogensbeheerder invulling heeft gegeven aan dit duurzaamheidsbeleid. Voor de monitoring van de financiële impact wordt jaarlijks aan de vermogensbeheerders gevraagd wat de toegevoegde waarde van ESG-integratie op het rendement en risico is geweest.

Het pensioenfonds ziet duurzaam beleggen als een strategisch onderwerp. Derhalve sluit het voor de frequentie van evaluaties aan bij de ALM-cyclus. Dit betekent dat eens in de drie jaar wordt gekeken of het duurzaamheidsbeleid nog in lijn is met de huidige overtuigingen, doelstellingen en uitvoeringsvorm. Daarnaast wordt periodiek gekeken of eventuele nieuwe beleggingscategorieën vanuit het duurzaamheidsbeleid interessant kunnen zijn voor het pensioenfonds.

Op deze manier maakt het pensioenfonds een afweging tussen de frequentie waarop nieuwe categorieën worden toegevoegd en de kosten die hiermee gemoeid gaan. Tot slot is het pensioenfonds ervan overtuigd dat duurzaamheid een begrip is dat door de jaren heen kan verschuiven. Zo zijn industrieën die in het verleden als duurzaam werden gezien, dat vandaag de dag niet meer ('stranded assets'). Hier wordt in de 3-jaarlijkse evaluatie van het beleggingsbeleid eveneens bij stilgestaan.

Als laatste zal het pensioenfonds transparante verantwoording afleggen aan alle betrokkenen over de impact van haar duurzaamheidsbeleid.

SFDR classificatie

Vanuit de SFDR wetgeving moeten pensioenfondsen de pensioenregeling classificeren als ofwel:

- Een product dat duurzame belegging tot doel heeft (artikel 9)
- Een product dat ecologische of sociale kenmerken promoot (artikel 8)
- Overig

Het IFF pensioenfonds kiest ervoor om het pensioenproduct voorlopig te classificeren als "overig". IFF neemt duurzaamheid als aanvullend criterium mee in haar beleggingsbesluitvorming, maar richt zich niet op een specifiek duurzaamheidsdoel (artikel 9 SFDR) en promoot ook geen ecologische of sociale kenmerken (artikel 8 SFDR).

Actuariële paragraaf

Inleiding

Het Actuarieel Rapport geeft inzicht in (de ontwikkeling van) de financiële positie van het pensioenfonds en overige actuariële informatie over het boekjaar 2021.

Vermogenspositie eind 2021

De vermogenspositie van het pensioenfonds ziet er per eind 2021 als volgt uit.

Beleggingen	484.503	Technische Voorziening	408.816
Liquide middelen	7.266	Overige passiva	318
Vorderingen en overlopende activa	118	Eigen vermogen	82.753
Totaal activa	491.887	Totaal passiva	491.887

Ontwikkeling dekkingsgraad

In 2021 is de dekkingsgraad gestegen van 112,6% naar 120,2%. De wijziging in de dekkingsgraad heeft onderstaande oorzaken:

Dekkingsgraad primo boekjaar	112,6%
Resultaat op premie	-0,8%
Resultaat op uitkeringen	0,2%
Resultaat op toeslagverlening	-1,6%
Resultaat op rente (UFR/RTS)	8,2%
Resultaat op overrendement	1,8%
Overige mutaties	-0,2%
Dekkingsgraad ultimo boekjaar	120,2%

De dekkingsgraad is vastgesteld op de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per 31 december 2021. Het effect van de aanpassing van de UFR is opgenomen in het resultaat op rente (UFR/RTS).

Solvabiliteit

Ultimo 2021 bedragen de eigen vermogen vereisten:

Minimaal vereist eigen vermogen	104,1%
Vereist eigen vermogen (strategische mix)	114,7%

Jaareinde 2021 is de beleidsdekkingsgraad vastgesteld op 117,5% en het wettelijke vereiste niveau is vastgesteld op 114,7%. Hiermee is de reservepositie 2,8%. Het fonds heeft vanaf Q3 2021 een positieve reservepositie en is hierdoor uit reservetekort.

Arbeidsongeschiktheid

Het reglement van het fonds voorziet niet in premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid en arbeidsongeschiktheidspensioen. Voor de zieke deelnemers hoeft derhalve geen additionele voorziening aangehouden te worden. De vennootschap heeft een verzekering afgesloten die voorziet in verdere pensioenopbouw bij (gedeeltelijke) arbeidsongeschiktheid.

Premie 2021

De feitelijk ontvangen premie, de zuiver kostendeekkende premie en de gedempte kostendeekkende premie in 2021 zijn hieronder weergegeven.

Feitelijk ontvangen premie	EUR 14.813 duizend
Zuiver kostendeekkende premie	EUR 18.363 duizend
Gedempte kostendeekkende premie	EUR 14.626 duizend

De feitelijk ontvangen pensioenpremie bedroeg in het boekjaar EUR 14.813 duizend. Onderdeel van deze premie is een extra bijdrage van de werkgever van EUR 4.737 duizend. Deze extra bijdrage was nodig om de premie op het kostendeekkende niveau te brengen.

De feitelijke premie is in het boekjaar 2021 lager dan de zuiver kostendeekkende premie. De feitelijke premie in het boekjaar 2021 is hoger dan de gedempte kostendeekkende premie.

Actuariële analyse

In onderstaand overzicht is de actuariële analyse van het saldo van baten en lasten opgenomen:

Premieresultaat

Premiebijdrage werkgever	12.604
Premiebijdrage werknemers	2.209
Pensioenopbouw in het jaar	-16.274
Totaal premieresultaat	-1.461

Interestresultaat

Beleggingsresultaat	5.126
Rentetoevoeging voorziening	
pensioenverplichtingen	2.287
Wijziging UFR methodiek	-6.970
Wijziging marktrente	35.951
Totaal interestresultaat	36.394

Overig resultaat

Resultaat op waardeoverdrachten	67
Resultaat kosten vrijval	321
Resultaat op uitkeringen	-48
Resultaat op sterfte	85
Resultaat op toeslagverlening	-6.183
Resultaat op andere oorzaken	-117
Totaal overig resultaat	-5.875

Totaal saldo van baten en lasten **29.058**

Beleid ten aanzien van toeslagverlening/indexatie

Conform het reglement worden de opgebouwde pensioenaanspraken van zowel de actieve als de inactieve deelnemers jaarlijks voorzien van toeslagverlening. De toeslagverlening in enig jaar is voorwaardelijk en afhankelijk van de financiële positie van het fonds. Voor deze voorwaardelijke toeslagverlening is geen bestemmingsreserve gevormd en wordt geen premie betaald.

Het pensioenfonds heeft zijn toeslagbeleid vormgegeven op basis van de principes van toekomstig bestendig indexeren, zoals die zijn vastgelegd in de Pensioenwet. Hierbij gelden de volgende voorschriften zoals vastgelegd in de ABTN:

- Indien de beleidsdekkingsgraad lager is dan 110% (de toeslagdrempel), wordt geen toeslag verleend.
- Toeslagen worden toegekend voor zover deze naar verwachting in de toekomst kunnen worden nagekomen. De bovengrens waarbij volledige toeslag verleend kan worden, is bepaald als de toeslagdrempel vermeerderd met de waarde van de toekomstige toeslagen op basis van een verwacht rendement van 5,6%. Daarbij wordt uitgegaan van de door DNB gepubliceerde inflatiecurve. Hierin wordt in vijf jaar toegegroeid naar een prijsinflatie van 1,9%.
- Indien de beleidsdekkingsgraad zich tussen de toeslagdrempel en de bovengrens bevindt, wordt naar rato toeslag toegekend.

Op basis van de financiële positie van het fonds per 30 september 2021 heeft het bestuur besloten om de opgebouwde pensioenaanspraken en pensioenuitkeringen per 1 januari 2022 gedeeltelijk toe te kennen.

Uitkomsten van de solvabiliteitstoets

Het Vereist Eigen Vermogen is een opslag die zodanig dient te worden vastgesteld dat met een zekerheid van 97,5% de dekkingsgraad van het pensioenfonds over één jaar ten minste 100% bedraagt. Het Vereist Eigen Vermogen is berekend volgens het standaardmodel, zoals beschreven in de Regeling Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling van 19 december 2006.

Het Vereist Eigen Vermogen op basis van deze toets bedraagt ultimo 2021 EUR 59.972 duizend. Het aanwezige eigen vermogen van het pensioenfonds ultimo 2021 bedraagt EUR 82.753 duizend. Dit betekent dat het pensioenfonds ultimo 2021 een overschot heeft van EUR 22.781 duizend.

Hilversum, 24 juni 2022

Kees Wisse	voorzitter
Bert Lonterman	secretaris
Hanneke Niekus - van Waveren	penningmeester
Geert Aarts	bestuurslid
Jan Ambergen	bestuurslid
Ilse Brundel	bestuurslid

2. Verslag Visitatiecommissie

Inleiding

Het bestuur van IFF Pensioenfonds (hierna: Fonds) heeft VCHolland en daarmee de leden van de visitatiecommissie (hierna: VC), na advies van het Verantwoordingsorgaan (hierna: VO) van het Fonds, de opdracht gegeven tot de uitvoering van een visitatie bij het Fonds.

De visitatiecommissie (hierna: VC) heeft tot (wettelijke) taak toezicht te houden op (de totstandkoming van) het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het Fonds. Binnen dit kader vormt de VC zich een beeld van de wijze waarop het Fonds de Code Pensioenfonds naleeft.

De VC is ten minste belast met het toezien op een adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur en legt verantwoording af over de uitvoering van de taken aan het VO en de werkgever, en in het jaarverslag.

Het intern toezicht vervult zijn taak zodanig dat het bijdraagt aan het effectief en slagvaardig functioneren van het Fonds en aan een beheerste en integere bedrijfsvoering.

VCHolland heeft voor de uitvoering van visitaties een werkwijze ontwikkeld die uiteindelijk uitmondt in een rapportage over de bevindingen en het oordeel van de VC. De visitatie strekte zich uit tot de informatie die tot 1 april 2022 beschikbaar is gesteld voor de visitatie over het jaar 2021.

Oordeel/Bevindingen

Samenvattend oordeel

De VC heeft kunnen vaststellen dat het Fonds heeft voldaan aan een adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging. Er is sprake van een effectief en slagvaardig optreden van het bestuur en een beheerste en integere bedrijfsvoering.

Samenvattend oordeel Code Pensioenfonds

De Code Pensioenfonds is ingedeeld in acht hoofdthema's. In de hierna opgenomen tabel wordt inzichtelijk gemaakt op welke wijze deze hoofdthema's zich verhouden tot de onderwerpen waarop de VC haar toezicht heeft gericht.

De VC heeft kennisgenomen van de eigen beoordeling van het Fonds met betrekking tot de naleving van de Code. Deze is naar het oordeel van de VC adequaat. De rapportage en uitleg van de uitzonderingen en de onderwerpen waarover het Fonds wettelijk of volgens de Code is gehouden te rapporteren, is op orde. De VC merkt op dat beoordeling of goedkeuring van het jaarverslag 2021 niet tot haar mandaat heeft behoord.

	Functioneren VC	Algemeen, opvolging aanbevelingen	Governance	Geschiktheid	Beleggingen	Risico's	Communicatie
Vertrouwen waarmaken		2, 5	1, 3, 4, 5, 9		6, 7	8	
Verantwoordelijkheid nemen			10, 11, 12, 13, 14			12	
Integer handelen		22	15, 16, 17, 18, 19, 20, 21				
Kwaliteit nastreven	28		23, 24, 25	26, 27, 28, 29, 30			
Zorgvuldig benoemen			34, 39, 40	31, 32, 33, 35, 36, 37, 38			
Gepast belonen			41, 42, 43, 44, 45				
Toezicht houden en inspraak waarborgen	46, 48	47, 50	51, 52, 53, 54, 55, 56, 57				
Transparantie bevorderen		58, 59, 61, 62, 64	65		62		60, 61, 63

De gerapporteerde uitzondering ziet op de volgende normen:

- *Norm 33: diversiteitsbeleid:* in 2020 was er geen bestuurslid of VO-lid jonger dan 40 jaar. Er is een stappenplan opgesteld om de diversiteit verder te bevorderen.

Naar het oordeel van de VC is de gerapporteerde uitzonderingen op de Code Pensioenfondsen en de onderstaand gerapporteerde bevindingen niet van zodanige aard dat hiermee in materiële zin inbreuk wordt gemaakt op het naleven van genoemde hoofdthema's.

Opvolging bevindingen en aanbevelingen

Het Fonds heeft een robuust proces voor de opvolging van de aanbevelingen van accountant, actuaris, sleutelfunctiehouders en VC. Bij materiële bevindingen van de sleutelfunctiehouders vindt escalatie naar de toezichthouders plaats. In 2021 waren er geen materiële bevindingen.

Algemene gang van zaken

Het Fonds volgt de ontwikkelingen in de wet- en regelgeving en van de (financiële) positie op de voet, en heeft zich al georiënteerd op het nieuwe pensioenstelsel. In verband hiermee wordt ook de toekomst van het Fonds in ogenschouw genomen. In 2021 is veel aandacht besteed aan de continuïteit van de fondsgremia; als gevolg van veranderingen bij de werkgever is er enig verloop geweest in de bezetting van de fondsorganen, maar men is nu weer op volle sterkte. In de risicohouding zijn in 2021 geen wijzigingen aangebracht; de verslaglegging over 2020 voldeed aan de vereisten. In 2022 zullen verdere stappen worden gezet op weg naar het nieuwe pensioenstelsel, waarbij het bestuur zich ervan bewust is dat de werkgever daarin belangrijke keuzes te maken heeft, vanwege het bestaan van meerdere pensioenregelingen, die buiten het Fonds zijn ondergebracht.

Governance

Er is sprake van een heldere taakverdeling en een transparante en gedocumenteerde beleids- en verantwoordingscyclus. De notulen van het bestuur zijn transparant en geven duidelijk inzicht in de overwegingen en afwegingen die het bestuur tot haar besluit hebben gebracht en hoe zij de diverse belangen heeft afgewogen.

Het VO heeft blijk gegeven hoge eisen aan zijn eigen functioneren te stellen en onderhoudt een constructieve relatie met het bestuur. In de visitatieperiode is door het bestuur schriftelijk advies gevraagd over de zittingstermijn VO leden en de haalbaarheidstoets. De VO heeft een aanbeveling gedaan aan het bestuur inzake het nieuwe pensioenstelsel.

Het bestuur is zich bewust van en heeft zicht op de risico's verbonden aan uitbesteding. Aan de eisen ten aanzien van een beheerste en integere bedrijfsvoering wordt voldaan.

De VC heeft enige aanbevelingen gedaan. Zo beveelt de VC aan om aandacht te besteden aan het relatiemanagement met de werkgever, nu het bestuur nagenoeg geheel uit externe bestuurders bestaat. Daarnaast wordt aanbevolen om aandacht te blijven besteden aan de continuïteit van de bezetting van het bestuur. Tenslotte beveelt de VC aan om het document beloningsbeleid uit te breiden met de beloning van de externen in de fondsorganen; daarbij wordt geadviseerd gebruik te maken van de documentatie van de Pensioenfederatie en DNB op dit onderwerp.

Geschiktheid

Het bestuur besteedt voldoende aandacht de eigen geschiktheid en biedt het VO ook de ruimte om de geschiktheid te onderhouden. De geschiktheidseisen (inclusief eisen ten aanzien van competenties en professioneel gedrag) voor het bestuur en de competentievisie van het VO zijn opgenomen in het geschiktheidsbeleid. De VC beveelt aan om de geschiktheidsmatrix regelmatig te actualiseren en uit te breiden met competenties en professioneel gedrag, zodat deze ook gebruikt kan worden voor het opleidingsplan, het plan voor permanente educatie en de jaarlijkse zelfevaluatie. In dit verband doet de VC de aanbeveling om een onderbouwd opleidingsplan op te stellen en de opvolging te monitoren. Daarnaast stelt de VC voor om ook voor de permanente educatie een (meerjaren)plan op te stellen, in aanvulling op het opleidingsplan.

In 2021 heeft het bestuur een zelfevaluatie uitgevoerd onder leiding van een externe deskundige, waarbij het bestuur ook aandacht heeft besteed aan de competenties. Het VO heeft de zelfevaluatie uitgesteld tot 2022, vanwege de wisselingen in de bezetting eind 2021.

De leden van het bestuur en het VO hebben voldoende tijd om hun functie naar behoren uit te oefenen. Tegelijkertijd neemt de tijdsdruk toe door de toegenomen taken. Het bestuur onderschrijft het belang van diversiteit naar leeftijd en geslacht en streeft ernaar het aantal vrouwen en jongeren in de fondsorganen te vergroten. Hiertoe is een stappenplan opgesteld.

Beleggingen

Het Fonds hanteert voor het strategisch beleggingsbeleid een beleggingscyclus die start met de beleggingsovertuigingen. Deze dateren van 2017 en de VC beveelt aan om deze in 2022 te evalueren en te actualiseren, gezien de ontwikkelingen binnen het Fonds en de aanstaande ALM-studie. Daarnaast wijst de VC op nog twee openstaande aandachtspunten uit het jaarwerk 2020 met betrekking tot duurzaamheidsrisico en valutabeleid.

Het Fonds heeft in haar beleggingsovertuigingen ook het maatschappelijk verantwoord beleggen geadresseerd. Het bestuur gelooft in de toegevoegde waarde van duurzaam beleggen voor mens, milieu en samenleving en gaat waar mogelijk over tot maatschappelijk verantwoord beleggen. In de afweging worden uitdrukkelijk ook de rendementsverwachtingen en de kosten betrokken. Omdat het Fonds belegt in beleggingsfondsen, is de keuzevrijheid voor maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB) enigszins begrensd. De VC vraagt aandacht voor de verantwoording over het gevoerde MVB-beleid, gezien de toenemende vereisten daaraan in wet- en regelgeving.

Het beleggingsbeleid is uitvoerig gedocumenteerd en vastgelegd in de ABTN, en uitgewerkt in het jaarlijkse beleggingsplan. Het bestuur heeft risicogrenzen vastgesteld voor de uitvoering van het beleggingsbeleid, die ook worden bewaakt aan de hand van de maand- en kwartaalrapportages. De VC heeft echter wel

enkele aanbevelingen die zien op het project ten aanzien van de custodian en de evaluatie van de transitie van de aandelenportefeuille.

Risico's

Het Fonds heeft de volgende strategische risico's als de top drie aangemerkt: het solvabiliteitsrisico, het IT-risico en het omgevingsrisico. Deze risico's worden goed bewaakt, naast de andere risico's, door middel van een risicoregister. De risicomanagementcommissie ziet toe op het naleven van de procedures van het risicomanagement. In 2021 is een eigenrisicobeoordeling (ERB) uitgevoerd waarbij de strategische risico's ook geadresseerd zijn. Vervolgacties uit deze ERB worden in 2022 opgepakt. Ook de jaarlijkse systematische integriteitsrisico-analyse (SIRA) is uitgevoerd; de risico's en beheersmaatregelen zijn besproken, actiepunten zijn geformuleerd en worden opgevolgd. Ook is er aandacht voor de uitbestedingsrisico's/

In het auditplan 20/21 wordt in de beheersketen van het Fonds een "4th line of defense" weergegeven. De VC adviseert deze indeling door te voeren in het organogram bij de eerstvolgende actualisering van de ABTN. Daarnaast wijst de VC op het gevaar van cumulatie van opdrachten en activiteiten op verschillende gebieden bij hetzelfde adviesbureau.

Ten aanzien van de IT-risico's herhaalt de VC de aanbeveling om verdere stappen te zetten in de beheersing van de IT-risico's, door maatregelen gericht op de beheersing van de grootste risico's zoals vastgesteld in het IT-beleid, uit te voeren, en zorg te dragen voor voldoende IT-kennis. Bij datalekken wordt aanbevolen om betreffende (uitbestedings)partij pro forma aansprakelijk te stellen voor mogelijke (financiële) gevolgschade.

Communicatie

Het Fonds voert een adequaat communicatiebeleid dat het pensioenbewustzijn van belanghebbenden bevordert en de dialoog stimuleert. De Communicatiecommissie bewaakt de uitvoering van het jaarplan, dat is afgeleid van het communicatiebeleid. De VC doet de aanbeveling om voor de communicatiecommissie een reglement en functieprofiel voor de leden op te stellen en om twee nieuwe onderdelen toe te voegen aan de website, vanwege de ontwikkelingen en de impact hiervan op pensioen gebied, te weten: MVB-beleid het Nieuwe Pensioenstelsel.

De visitatiecommissie

Frans Lemkes

Jacques Nieuwenhuizen

Mariëtte Simons (voorzitter)

Reactie bestuur op verslag VC

Het bestuur heeft kennisgenomen van het rapport van de VC. Het bestuur herkent en erkent de verschillende aanbevelingen en mogelijkheden tot verdere verbetering, zoals weergegeven in het rapport. Ook dit jaar zullen wij als bestuur opvolging geven aan de verschillende aanbevelingen. Het bestuur spreekt haar waardering uit voor de tijd en aandacht die door een ieder aan de visitatie is besteed, en de positieve sfeer waarin het gehele visitatietraject is verlopen.

3. Verslag Verantwoordingsorgaan

Algemeen

Het Verantwoordingsorgaan (VO) bestaat uit drie leden en vertegenwoordigt evenredig de gepensioneerden, de werknemers en de werkgever. Er zijn gedurende het jaar geen wisselingen geweest binnen de samenstelling van het VO.

In het kader van de Pensioenwet legt het bestuur verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan over het beleid, de uitvoering daarvan en de naleving van de principes van goed pensioenfondsbestuur. Daarnaast wordt het VO door het bestuur om advies gevraagd inzake diverse thema's zoals het communicatie- en voorlichtingsbeleid en omschreven in artikel 115a van de pensioenwet.

Het VO toetst steeds of de belangen van de verschillende belanghebbenden, te weten de deelnemers, gewezen deelnemers, gepensioneerden en de werkgever, evenwichtig zijn afgewogen.

Maatschappelijk verantwoord beleggen

In 2019 heeft het VO aandacht gevraagd voor maatschappelijk verantwoord beleggen en dit onderwerp is sindsdien een speerpunt geweest. Het VO heeft in 2021 met tevredenheid kennis genomen van de vaststelling van het hernieuwde MVB beleid, echter heeft ze daarbij een kanttekening: Het bestuur heeft het VO niet actief betrokken bij de daadwerkelijke ontwikkeling van het beleid. Met een positieve reactie aan het bestuur dit onderwerp afgerond.

Communicatiebeleid

Het bestuur heeft het communicatiebeleid 2020 – 2023 vastgesteld in 2021. Daarnaast heeft het VO aangestuurd op het uitwerken van het beleid in een jaarplan, hierbij heeft zij extra aandacht gevraagd voor doelgroep gerichte communicatie. Dit thema acht het VO in het licht van het nieuwe pensioen akkoord zeer relevant.

Data lek bij de pensioenuitvoerder BSG

Er heeft een beveiligingsincident bij uitvoerder BSG plaatsgevonden (phishingmail) waarbij er een beperkt aantal gegevens zijn gelekt. Het VO is actief geïnformeerd en heeft de gebeurtenissen nauwkeurig gevolgd. In haar rol als VO heeft ze zich als kritisch sparringpartner opgesteld. Hierbij is met name gefocust op de communicatie richting deelnemers. Eveneens zijn de onderzoeken naar de oorzaken en de genomen maatregelen te voorkoming in de toekomst ter kennisgeving geaccordeerd.

Nieuwe pensioen akkoord

Het VO blijft de ontwikkelingen nauwlettend volgen en zal zich ook verder verdiepen in de eigen rol. Hierbij zal mogelijk externe deskundigheid worden geraadpleegd om de leden van het VO voor deze zwaardere rol (bezwaarrecht) te ondersteunen.

Daarnaast heeft het VO via een memo het bestuur gesuggereerd actief de sociale partners te benaderen met een onderbouwd voorstel ten aanzien van de voorliggende keuzemogelijkheden genoemd in het Nieuwe Pensioen Akkoord. Het bestuur heeft beargumenteerd en in samenspraak met haar adviseur WTW de suggestie niet overgenomen in afwachting van de vaststelling van de nieuwe pensioenwet. De grote lijnen zijn echter duidelijk.

Concreet met betrekking tot het nieuwe pensioen akkoord wordt in vrijwel elke vergadering met VO en bestuur maar ook binnen VO bij stilgestaan bij dit onderwerp. Er kan gesproken worden van een goede uitwisseling van gezichtspunten. Er is overeen gekomen dat er behoefte is aan een duidelijke planning

(roadmap). Het bestuur heeft toegezegd in 2022 samen met WTW de optie om tot een roadmap te komen te bespreken.

Deelname kennissessies

In 2021 heeft het VO deelgenomen aan webinars onder andere georganiseerd door de Pensioenfederatie. De onderwerpen waren met name gericht op de ontwikkelingen met betrekking tot het nieuwe pensioenakkoord en de nieuwe rol van het VO.

Daarnaast heeft het VO samen met het bestuur opgetrokken in kennissessies georganiseerd door adviseur WTW. Enkele VO leden hebben daarnaast op uitnodiging webinars van andere fondsen bijgewoond. Buiten bovenstaande activiteiten zijn er geen specifieke (betaalde) opleidingen en/of cursussen gevolgd deels vanwege de beperkingen door COVID-19.

Opleiding en geschiktheid

Het VO is zich voldoende bewust van haar veranderende rol als gevolg van het nieuwe pensioen akkoord. Het VO realiseert zich dat het een zwaardere adviesfunctie krijgt doordat individueel bezwaarrecht van deelnemers zal vervallen. Er zullen verschillende scenario's met verschillende uitkomsten voorliggen waarover het VO zal moeten adviseren en instemmen.

Het VO volgt de berichtgeving hierover van de Pensioenfederatie en gaat na wat nodig is om die gewijzigde taak uit te kunnen uitvoeren. Om tot een goed advies te kunnen komen, zal het VO de discussies en de meningsvorming moeten kunnen begrijpen. Hierbij zal mogelijk externe deskundigheid worden geraadpleegd om te ondersteunen.

Oordeel

Het VO is van oordeel dat het bestuur en de commissies in 2021 op prudente wijze zorg hebben gedragen voor de uitvoering van de pensioenregeling. De beleidsvorming geeft blijk van een goede afweging van de belangen.

Ter bepaling van haar oordeel heeft het VO kennis genomen van het concept jaarverslag, het visitatierapport en de notulen van bestuursvergaderingen en andere relevante documenten. Het VO is een aantal maal bijgepraat over specifieke onderwerpen door het bestuur. Daarnaast is aan een aantal vergaderingen van het bestuur deelgenomen.

Het VO heeft waardering voor de wijze waarop het fonds in staat was om ook gedurende 2021 haar activiteiten middels digitale werkwijze voort te zetten. Daarnaast realiseert het VO zich de hoeveelheid en diversiteit aan thema's en (ad-hoc) activiteiten die op de bestuurstafel terecht komen en de inspanningen die dit vergt. Het datalek bij BSG is daarvan een goed voorbeeld welke adequaat zijn geadresseerd.

Het VO erkent en waardeert de professionele en goede verhouding met het bestuur ook daar waar de meningen uiteen lopen. Kortom, het VO ziet uit naar de voortzetting van de samenwerking in het komende jaar en verdere toekomst.

Hilversum, mei 2022

VO lid	Functie
E. van den Brand	Voorzitter (namens werknemers)
D. van der Mee	Secretaris (namens werkgever)
G.P. van Es	Lid (namens gepensioneerden)

4. Jaarrekening

Balans per 31 december (na resultaatbestemming)

(bedragen in duizenden euro's)

	Per 31 december 2021	Per 31 december 2020
Activa		
Beleggingen voor risico pensioenfonds		
• Vastgoed (1)	65.485	61.886
• Aandelen (2)	88.861	75.161
• Vastrentende waarden (3)	230.014	222.192
• Beleggingen ter afdekking renterisico (4)	100.143	120.099
Totaal beleggingen voor risico pensioenfonds	484.503	479.338
Vorderingen en overlopende activa pensioenen (5)	27	16
Vorderingen en overlopende activa beleggingen (6)	91	114
Overige activa		
• Liquide middelen (7)	7.266	1.180
Totaal activa	491.887	480.648
Passiva		
Stichtingskapitaal en reserves (8)		
• Overige reserves	82.753	53.695
Technische voorzieningen (9)		
• Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds	408.816	426.640
Schulden en overlopende passiva pensioenen (10)	316	303
Schulden en overlopende passiva beleggingen (11)	2	10
Totaal passiva	491.887	480.648

De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op pagina 49 tot en met 56.

Rekening van baten en lasten

(bedragen in duizenden euro's)

	2021	2020
Baten		
Premiesbijdragen (12)	14.813	12.807
Beleggingsresultaten risico pensioenfonds (13)	5.126	41.420
Herverzekeringen (14)	168	176
Lasten		
Pensioenuitkeringen (15)	-8.891	-8.779
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds		
• <i>Pensioenopbouw (16)</i>	-16.037	-12.905
• <i>Indexering (17)</i>	-6.183	-
• <i>Rentetoevoeging (18)</i>	2.287	1.229
• <i>Onttrekking pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten (19)</i>	9.164	9.065
• <i>Wijziging markttrente (20)</i>	28.981	-52.088
• <i>Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten (21)</i>	49	-149
• <i>Wijziging actuariële grondslagen (22)</i>	-	7.014
• <i>Overige mutatie voorziening pensioenverplichtingen (23)</i>	-437	-836
Totaal mutatie voorziening pensioenverplichtingen risico pensioenfonds	17.824	-48.670
Waardeoverdrachten, per saldo (24)	19	135
Overige lasten (25)	-1	-1
Saldo van baten en lasten	29.058	-2.912

De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op pagina 66 tot en met 73.

Kasstroomoverzicht

(bedragen in duizenden euro's)

	2021	2020
Kasstroom uit pensioenactiviteiten		
Ontvangen premies	14.813	12.802
Ontvangen waardeoverdrachten	537	291
Ontvangen uitkeringen herverzekering	405	468
Betaalde pensioenuitkeringen	-8.891	-8.786
Betaalde waardeoverdrachten	-518	-155
Betaalde premies herverzekering	-237	-200
Overige mutaties uit pensioenactiviteiten	16	3
Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten	6.126	4.423
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		
Verkopen beleggingen	46	10.804
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	1.035	1.534
Aankopen beleggingen	-3.500	-14.790
Mutatie banktegoeden beleggingen	2.977	-2.842
Betaalde kosten van vermogensbeheer	-597	-223
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten	-40	-5.517
Mutatie liquide middelen	6.086	-1.094
Liquide middelen begin van het jaar	1.180	2.274
Liquide middelen eind van het jaar	7.266	1.180
Mutatie liquide middelen	6.086	-1.094

Toelichting algemeen

Activiteiten

Het pensioenfonds is een ondernemingspensioenfonds, statutair gevestigd in Hilversum en kantoorhoudend aan de Liebergerweg 72-76 in Hilversum. Het pensioenfonds is verantwoordelijk voor een goede uitvoering van de pensioenregelingen voor actieve deelnemers, gewezen deelnemers en gepensioneerden in overeenstemming met wet- en regelgeving. Ingevolge artikel 3 van de statuten heeft het pensioenfonds ten doel het treffen van de pensioenvoorzieningen ter zake van ouderdom en overlijden voor degenen die als deelnemer zijn aangemeld, in overeenstemming met de reglementen in de ruimste zin genomen. Het pensioenfonds is als ondernemingspensioenfonds ingeschreven in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel onder nummer 41192479.

Pensioenregeling

Ouderdomspensioen

Het ouderdomspensioen is een toegezegd-pensioenregeling op basis van geïndexeerd middelloon. De pensioenrichtleeftijd is 67 jaar. De deelnemers kunnen binnen bepaalde grenzen kiezen wanneer zij met pensioen gaan, en wel op zijn vroegst vanaf de leeftijd van 55 jaar, maar niet later dan vijf jaar na het bereiken van de AOW-gerechtigde leeftijd. Verder kan de hoogte van het pensioen worden gevarieerd, waarbij de hoogste uitkering niet meer dan 33% hoger is dan de laagste uitkering. Op pensioendatum kan een gedeelte van het opgebouwde ouderdomspensioen worden geruild voor partnerpensioen en/of wezenpensioen. Het partnerpensioen bedraagt maximaal 70% van het verlaagde ouderdomspensioen. De opbouw van ouderdomspensioen bedraagt per jaar van deelneming 1,875% van de pensioengrondslag van het betreffende jaar. De pensioengrondslag is gelijk aan het pensioengevend salaris verminderd met de franchise. Het pensioengevend salaris is gelijk aan 13 maal de vastgestelde maandverdiens te vermeerderd met vakantietoeslag. Het pensioengevend salaris is per 1 januari 2021 gemaximeerd op een bedrag van EUR 66.261. Daarvoor bedroeg het pensioengevend salaris maximaal EUR 65.282. Dit maximum kan jaarlijks worden aangepast overeenkomstig de cao.

Bij arbeidsongeschiktheid in de zin van de WIA van tenminste 35% wordt de pensioenopbouw voor rekening van de werkgever geheel of gedeeltelijk voortgezet. Bij arbeidsongeschiktheid van 80% of meer wordt de pensioenopbouw volledig voortgezet. De (voor de deelnemer) premievrije voortzetting van de pensioenopbouw is gemaximeerd op het bedrag dat wordt betaald door de werkgever. De voortzetting van de opbouw eindigt zodra en voor zover de deelnemer niet langer (gedeeltelijk) arbeidsongeschikt is, de AOW-uitkering ingaat of de tussen de werkgever en het pensioenfonds gesloten uitvoeringsovereenkomst wordt beëindigd, maar uiterlijk op de pensioendatum.

Partnerpensioen

De deelnemers bouwen naast ouderdomspensioen tevens partnerpensioen op, gelijk aan 70% van het ouderdomspensioen. In geval van overlijden van de deelnemer voor de reguliere pensioendatum wordt het ouderdomspensioen vastgesteld in de veronderstelling dat de deelnemer tot de reguliere pensioendatum zou hebben deelgenomen met de laatstelijk geldende pensioengrondslag.

In de periode 1 januari 2003 tot 1 juli 2015 werd geen partnerpensioen opgebouwd, maar was het partnerpensioen uitsluitend verzekerd op risicobasis.

Wezenpensioen

Het wezenpensioen bedraagt per gerechtigd kind 14% van het bereikbare ouderdomspensioen. Het wezenpensioen wordt uitgekeerd tot het bereiken van de leeftijd van 18 jaar of de leeftijd van 27 jaar indien een studie wordt gevolgd.

Toeslagverlening

Het pensioenfonds heeft een voorwaardelijk toeslagbeleid, gebaseerd op de ambitie de pensioenen waardevast te houden. De daarbij gehanteerde maatstaf is om over een reeks van jaren de opgebouwde pensioenen van de actieve en premievrije deelnemers alsmede de reeds ingegane pensioenen te verhogen met gemiddeld 80% van de relatieve stijging van het prijsindexcijfer.

Het bestuur beslist jaarlijks in hoeverre de pensioenrechten en de ingegane pensioenen worden aangepast. Voor deze voorwaardelijke toeslagverlening is geen bestemmingsreserve gevormd, maar deze wordt gefinancierd vanuit de overige reserve. De toeslagverlening is afhankelijk van de financiële positie van het pensioenfonds en vindt alleen plaats voor zover deze toekomstbestendig is, dat wil zeggen dat de toeslag naar verwachting ook in de toekomst kan worden toegekend.

Bij de besluitvorming wordt uitgegaan van de beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds. Bij een beleidsdekkingsgraad lager dan 110% wordt geen toeslag toegekend. Bij een beleidsdekkingsgraad tussen 110% en een nader te bepalen bovengrens wordt toeslagverlening naar rato toegepast. Bij een beleidsdekkingsgraad hoger dan de bovengrens vindt volledige toeslagverlening plaats en wordt eventueel inhaaltoeslag toegekend. De bovengrens wordt jaarlijks zodanig vastgesteld dat aan de eis van toekomstbestendigheid van de toeslagverlening wordt voldaan.

Financiering en premie

De werkgeverspremie in 2021 is gebaseerd op een doorsneepremie van 14,0% (2020: 14,0%) van het pensioengevend salaris (13 maal de vastgestelde maandverdienste vermeerderd met vakantietoeslag). Het pensioengevend salaris bedraagt maximaal EUR 66.261 (2020: EUR 65.282).

Daarnaast betalen de actieve deelnemers een werknemerspremie gelijk aan 7,0% (2020: 7,0%) van de pensioengrondslag (maximale pensioengevend salaris verminderd met de franchise). Deelnemers die op 31 december 2002 in dienst van de werkgever waren betaalden tot 1 juli 2015 geen premie. De premie voor deze groep wordt met jaarlijks gelijke stappen verhoogd tot 3,5%. Vanaf 1 juli 2020 bedroeg de premie 3,0%. Vanaf 1 juli 2021 betalen deze deelnemers een premie gelijk aan 3,5% van de pensioengrondslag.

Bij arbeidsongeschiktheid in de zin van de WIA van tenminste 35% wordt de pensioenopbouw geheel of gedeeltelijk voortgezet en verleent de werkgever de (gedeeltelijk) arbeidsongeschikte deelnemers vrijstelling van betaling van de werknemerspremie en neemt de werkgever de volledige premie voor zijn rekening.

De totale premie is minimaal gelijk aan de gedempt kostendekkende premie op basis van de driejaarsgemiddelde rentetermijnstructuur DNB. Overeengekomen is dat de werkgever altijd minimaal de kostendekkende premie voldoet.

De werkgever heeft geen bijstortingsverplichting in de situatie van een dekkingstekort (beleidsdekkingsgraad is lager dan de dekkingsgraad die overeenkomt met het minimaal vereist eigen vermogen in de zin van artikel 131 van de Pensioenwet) of een reservetekort (beleidsdekkingsgraad is lager dan de dekkingsgraad die overeenkomt met het vereist eigen vermogen in de zin van artikel 132 van de Pensioenwet).

Indien het vermogen van het pensioenfonds hoger is dan de premiekortingsgrens, kan het bestuur besluiten premiekorting te verlenen. Voorwaarden zijn dat de beleidsdekkingsgraad hoger is dan de dekkingsgraad die overeenkomt met het vereist eigen vermogen en alle voorwaardelijke toeslagen met betrekking tot de voorgaande 10 jaar zijn toegekend. De korting kan in enig jaar niet hoger zijn dan het totaal van de door de werkgever en de deelnemers verschuldigde premie over dat jaar.

Herverzekering

Het pensioenfonds heeft een herverzekeringsovereenkomst afgesloten ter dekking van het overlijdensrisico. Het overlijdensrisico is verzekerd op basis van risicokapitalen. De verzekeraar keert in voorkomende gevallen het risicokapitaal uit aan het pensioenfonds.

Grondslagen voor de financiële verslaggeving

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9, Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en in overeenstemming met de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving, in het bijzonder Richtlijn 610 Pensioenfonds (RJ 610).

De jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling, dat wil zeggen de veronderstelling dat de continuïteit gewaarborgd is en de activiteiten in de afzienbare toekomst zullen worden voortgezet.

Deze jaarrekening heeft betrekking op het verslagjaar 2021, dat is geëindigd op 31 december 2021.

De bedragen in de jaarrekening luiden in euro's.

Schattingen en veronderstellingen

Bij het opstellen van de jaarrekening is het maken van schattingen en veronderstellingen noodzakelijk. De schattingen en veronderstellingen hebben invloed op de toepassing van grondslagen en de waardering van activa en verplichtingen. De schattingen en daaraan ten grondslag liggende veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. Vooral de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen en (in mindere mate) de waardering van de beleggingen zijn gebaseerd op schattingen en veronderstellingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Ten behoeve van de oordeelsvorming en het maken van schattingen wordt gebruikgemaakt van externe deskundigen. De aard van oordelen en schattingen en de onderliggende veronderstellingen is, voor zover noodzakelijk geacht voor het vereiste inzicht in het vermogen, vermeld in de toelichting bij de jaarrekening. Herzieningen van schattingen worden verwerkt in de periode waarin de schatting wordt herzien. Een herziening van een schatting heeft dikwijls ook gevolgen voor waardering en resultaatbepaling in toekomstige perioden.

Wijziging UFR-methode

Op 12 juni 2019 is het Advies van de Commissie Parameters verschenen, waarin onder meer een aangepaste UFR-methode wordt geadviseerd. De belangrijkste wijziging in de UFR-methode is dat de UFR pas van invloed wordt vanaf looptijd 30 in plaats van looptijd 20. Daarnaast is de berekening van de UFR zelf gebaseerd op de 30-jaars forward rate in plaats van de 20-jaars forward rate. Tot slot groeit de rentecurve in de nieuwe methode langzamer naar de UFR toe. DNB heeft besloten om de nieuwe UFR-parameters over een periode van vier jaar stapsgewijs in te voeren. Op deze manier wordt de impact van de nieuwe UFR gespreid over een langere periode. Door middel van deze stapsgewijze invoering zal de nieuwe UFR volledig van kracht zijn begin 2024. In de periode van 2021 tot 2024 is de rentetermijnstructuur gebaseerd op het gewogen gemiddelde van de rentetermijnstructuur op basis van de huidige en de nieuwe UFR methode, waarbij de gewichten jaarlijks op 1 januari met gelijke stappen aangepast worden. In januari 2021 is begonnen met de stapsgewijze transitie van de oude methode naar de nieuwe methode. In 2021 bedraagt deze weging 75% voor de curve onder de oude methode en 25% voor de curve onder de nieuwe methode. Het effect op de pensioenverplichtingen bedraagt EUR 6.970 duizend (dotatie).

Verwerking

De belangrijkste activa en verplichtingen van het pensioenfonds zijn respectievelijk de beleggingen en de voorziening pensioenverplichtingen. De beleggingen bestaan volledig uit financiële activa en derivaten. Deze worden in de balans opgenomen respectievelijk van de balans verwijderd op transactiedatum (datum van koop of verkoop). Dit is het moment waarop de toekomstige economische voordelen en de risico's verbonden aan het financiële instrument worden overgedragen. Pensioenverplichtingen worden in de balans opgenomen op het moment van toekenning of overdracht van de pensioenrechten. Zij worden van de balans verwijderd op het moment van uitkering of overdracht van de pensioenrechten.

Saldering

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd en als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Presentatie beleggingen en beleggingsopbrengsten

De beleggingen bestaan nagenoeg volledig uit participaties in beleggingsfondsen. De participaties in beleggingsfondsen worden in de balans gerubriceerd naar de aard van de onderliggende beleggingen.

Waardering beleggingen

Beleggingen worden op het moment van verkrijging gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs, zijnde de marktwaarde, vermeerderd met de transactiekosten. Vervolgens worden de beleggingen gewaardeerd tegen marktwaarde. De marktwaarde is het bedrag waarvoor een actief of een verplichting kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde, tot een transactie bereid zijnde partijen die onafhankelijk zijn. De marktwaarde is gebaseerd op actuele marktprijzen, tenzij anders vermeld.

Participaties in (niet-beursgenoteerde) beleggingsfondsen worden gewaardeerd tegen de berekende intrinsieke waarde op balansdatum of de meest recent beschikbare intrinsieke waarde. De intrinsieke waarde wordt vastgesteld op basis van de marktwaarde van de onderliggende activa en verplichtingen.

Waardeveranderingen beleggingen

Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen, inclusief derivaten. Alle waardeveranderingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als opbrengst beleggingen direct in de rekening van baten en lasten opgenomen.

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de intrinsieke waarde van de participaties in (niet-beursgenoteerde) beleggingsfondsen. Transacties in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers op transactiedatum. Valutakoersverschillen bij de omrekening van activa en verplichtingen worden in de rekening van baten en lasten opgenomen onder de post waarop de activa en verplichtingen betrekking hebben.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Vastgoed

Beleggingen in niet-beursgenoteerde participaties in vastgoedfondsen worden gewaardeerd tegen de intrinsieke waarde, gebaseerd op de marktwaarde van het onderliggende vastgoed. De marktwaarde van het onderliggende vastgoed is de geschatte waarde op basis van een ter zake kundige marktpartij.

De onderliggende vastgoedobjecten worden periodiek getaxeerd door onafhankelijke taxateurs, waarbij elk kwartaal een kwart van de portefeuille wordt getaxeerd, zodat op jaarbasis de gehele portefeuille wordt getaxeerd.

Aandelen

Beleggingen in niet-beursgenoteerde participaties in aandelenfondsen worden gewaardeerd tegen de intrinsieke waarde, gebaseerd op de marktwaarde van de onderliggende aandelen. De marktwaarde van onderliggende aandelen is gebaseerd op de beurskoers per balansdatum.

Vastrentende waarden

Beleggingen in niet-beursgenoteerde participaties in obligatiefondsen worden gewaardeerd tegen de intrinsieke waarde, gebaseerd op de marktwaarde van de onderliggende obligaties. De marktwaarde van onderliggende beursgenoteerde obligaties is gebaseerd op de beurskoers per balansdatum, verhoogd met de lopende rente. Indien de onderliggende vastrentende waarden niet-beursgenoteerd zijn of indien de koersvorming daarvan niet representatief is, wordt de marktwaarde getaxeerd. De taxatie is gebaseerd op recente marktinformatie.

Beleggingen ter afdekking renterisico

Dit betreft beleggingen in niet-beursgenoteerde participaties in een beleggingsfonds dat door middel van een portefeuille langlopende hoogwaardige staatsobligaties en renteswaps kasstromen verkrijgt die passen bij de verplichtingenstructuur van een pensioenfonds. Een renteswap is een derivatencontract waarbij wordt overeengekomen om gedurende een vooraf vastgestelde periode rentestromen in dezelfde valuta te ruilen. Bij de meeste renteswaps wordt een variabele rente geruild tegen een vaste rente. De variabele rente is gebaseerd op de geldmarktrente. De vaste rente is meestal gebaseerd op de marktrente van staatsobligaties.

De participaties in dit beleggingsfonds worden gewaardeerd tegen de intrinsieke waarde, gebaseerd op de marktwaarde van de onderliggende beursgenoteerde staatsobligaties en onderhandse renteswaps.

De marktwaarde van onderliggende staatsobligaties is gebaseerd op de beurskoers per balansdatum, verhoogd met de lopende rente. Voor onderliggende renteswaps is de waardering gebaseerd op recente marktinformatie (rentecurves), als input voor een gehanteerd gangbaar waarderingsmodel (discounted cash flow model).

Derivaten

Derivaten zijn afgeleide financiële instrumenten, waarvan de waarde afhankelijk is van één of meer onderliggende primaire financiële instrumenten. Derivaten bevatten rechten en verplichtingen waardoor één of meer van de financiële risico's waaraan de onderliggende primaire financiële instrumenten onderhevig zijn tussen partijen worden overgedragen. Derivaten leiden bij het aangaan van de transactie niet of tot een relatief gering vermogensbeslag. Basisvormen van derivaten zijn swaps, forwards, futures en opties. Het onderliggende primaire financiële instrument kan onder meer een valutaproduct, een aandelenproduct of een renteproduct zijn.

Vorderingen

Vorderingen worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid. De geamortiseerde kostprijs komt in het algemeen overeen met de nominale waarde.

Liquide middelen

Liquide middelen worden opgenomen voor de nominale waarde.

Stichtingskapitaal en reserves

Het eigen vermogen van het pensioenfonds bestaat uit het stichtingskapitaal en verschillende reserves. Het stichtingskapitaal en de reserves worden bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle activa en verplichtingen, inclusief technische voorzieningen, volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen zijn verwerkt in de balans. Op basis van de Pensioenwet moet minimaal een eigen vermogen van circa 5% van de voorziening pensioenverplichtingen aangehouden worden.

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds

De voorziening pensioenverplichtingen wordt actuariëel berekend en wordt vastgesteld op basis van de nominaal verworven pensioenrechten, voor zover zij onvoorwaardelijk zijn. Dit betekent dat de voorwaardelijke toekomstige toeslagen niet in de voorziening zijn begrepen, maar de op balansdatum toegezegde toeslagen wel hierin wordt opgenomen. De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de door DNB vastgestelde en gepubliceerde rentetermijnstructuur per balansdatum.

De voorziening met betrekking tot ouderdomspensioen, partnerpensioen en wezenpensioen is de contante waarde van de beste inschatting van de toekomstige uitgaande kasstromen die voortvloeien uit de tot balansdatum opgebouwde onvoorwaardelijke pensioenrechten.

De belangrijkste actuariële grondslagen en veronderstellingen zijn:

- rekenrente volgens actuele rentetermijnstructuur DNB (ongewijzigd);
- levensverwachting volgens prognosetafels AG 2020 met correctiefactoren gebaseerd op verschil in levensverwachting tussen werkende en totale bevolking (ongewijzigd);
- gehuwdheidsfrequentie actieve en gewezen deelnemers op basis van onbepaalde partner en gehuwdheidsfrequentie gepensioneerden op basis van bepaalde partner (ongewijzigd);
- verschil leeftijd man en vrouw drie jaar (ongewijzigd);
- administratie- en excassokosten 3,5% van de voorziening (2020: 3,5%).

Uit de door DNB vastgestelde en gepubliceerde rentetermijnstructuur ultimo 2021 kan voor het pensioenfonds een gemiddelde rekenrente van 0,58% (2020: 0,22%) worden afgeleid.

De voor de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen gehanteerde rentetermijnstructuur DNB betreft voor looptijden tot en met 20 jaar de marktrente op de interbancaire swapmarkt. Voor looptijden langer dan 20 jaar wordt de swapcurve per balansdatum aangepast. Vanaf 1 januari 2021 tot 1 januari 2024 is de aanpassing een weging van de oude UFR-methodiek (advies Commissie UFR 2013) en de nieuwe UFR methodiek (advies Commissie Parameters 2019). De weging van de oude UFR-methodiek wordt stapsgewijs afgebouwd (2021: 75%, 2022: 50%, 2023: 25% en 2024: 0%). In de UFR-methodiek wordt de onderliggende éénjaarsforwardrente geëxtrapoleerd naar een lange termijn verwacht renteniveau, de zogenoemde Ultimate Forward Rate (UFR). De UFR wordt vastgesteld als 120-maands voortschrijdend gemiddelde van de werkelijke 1-jaar 20-jaarsforwardrentes (oude UFR-methodiek) respectievelijk 120-maands voortschrijdend gemiddelde van de werkelijke 1-jaar 30-jaarsforwardrentes (nieuwe UFR-methodiek). In de door DNB gevolgde methodiek beweegt de rente vanaf 21 jaar geleidelijk in de richting van de UFR, doordat de actuele forwardrente wordt gemiddeld met de UFR. De UFR in de oude UFR-methodiek bedraagt ultimo 2021 1,5% (2020: 1,8%) en in de nieuwe UFR-methodiek ultimo 2021 1,3%.

Schulden

Schulden worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, die in het algemeen overeenkomt met de nominale waarde.

Grondslagen voor de resultaatbepaling

Algemeen

De grondslagen voor resultaatbepaling vloeien voor het merendeel voort uit de voor de beleggingen en de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds gehanteerde waarderingsgrondslagen. Voor een aantal posten worden de grondslagen voor resultaatbepaling hierna (nader) uiteengezet.

Premiebijdragen

Premies worden ten gunste van het resultaat gebracht in de periode waarin de daarmee samenhangende pensioenrechten worden opgebouwd. Premiekortingen worden verwerkt in de periode waarin aan de daarvoor overeengekomen voorwaarden wordt voldaan. Dit is de periode waarin de premiekorting onvoorwaardelijk is geworden.

Beleggingsresultaten risico pensioenfonds

Beleggingsresultaten zijn aan de periode toegerekend waarop ze betrekking hebben. Directe en indirecte resultaten en aan de verslagperiode toe te rekenen (gefactureerde of nog te factureren) kosten van beleggingen, worden afzonderlijk gepresenteerd. Onder directe resultaten worden opbrengsten uit rente en van vermogensbeheerders ontvangen rebates ten gunste van het resultaat gebracht. Dividend wordt in de rekening van baten en lasten opgenomen op het moment van beschikbaarstelling. Waardeveranderingen zijn indirecte beleggingsresultaten en worden aan de periode toegerekend waarin zij optreden.

Herverzekeringen

Herverzekeringspremies en herverzekeringsuitkeringen worden in de rekening van baten en lasten opgenomen in de periode waarop zij betrekking hebben. Winst aandelen worden ten gunste van het resultaat gebracht in de periode waarin zij bekend worden.

Waardeoverdrachten

Waardeoverdrachten worden in de rekening van baten en lasten opgenomen op het moment van overdracht van de pensioenverplichtingen.

Pensioenuitkeringen

Pensioenuitkeringen worden in de rekening van baten en lasten opgenomen in de periode waarop zij betrekking hebben.

Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds***Pensioenopbouw***

De pensioenopbouw met betrekking tot ouderdomspensioen en partnerpensioen wordt toegerekend aan de periode waarin de opbouw van de pensioenrechten plaatsvindt.

Indexering

De toevoeging aan de voorziening pensioenverplichtingen uit hoofde van toeslagverlening wordt in de rekening van baten en lasten opgenomen in de periode waarin het bestuursbesluit wordt genomen.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de door DNB vastgestelde en gepubliceerde rentetermijnstructuur per balansdatum. Aan de voorziening pensioenverplichtingen wordt rente toegevoegd op basis van de éénjaarsrente volgens deze rentetermijnstructuur primo verslagperiode. De rentetoevoeging wordt berekend over het gemiddelde van de stand van de voorziening primo periode en de stand van de voorziening ultimo periode, de laatste exclusief het effect van de toeslagverlening en het effect van wijzigingen in de actuariële grondslagen.

Onttrekking pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

De vrijval van de voorziening pensioenverplichtingen wordt ten gunste van de rekening van baten en lasten gebracht in de periode waarin de lasten bij de berekening van de voorziening waren voorzien.

Wijziging marktrente

Het effect van de verandering van de rekenrente op de voorziening pensioenverplichtingen wordt ultimo verslagperiode in de rekening van baten en lasten opgenomen.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

De met waardeoverdrachten samenhangende toevoeging en onttrekking aan de voorziening pensioenverplichtingen worden in de rekening van baten en lasten opgenomen op het moment van overdracht van de pensioenverplichtingen.

Wijziging actuariële grondslagen

Het effect van wijzigingen in de actuariële grondslagen op de voorziening pensioenverplichtingen wordt ultimo verslagperiode in de rekening van baten en lasten opgenomen.

Kosten

Kosten worden ten laste van het resultaat gebracht in de periode waarop zij betrekking hebben.

Grondslagen voor het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld volgens de directe methode. Dit houdt in dat alle ontvangsten en uitgaven ook als zodanig worden gepresenteerd. Onderscheid wordt gemaakt tussen kasstromen uit pensioenactiviteiten en kasstromen uit beleggingsactiviteiten.

Kasstromen in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers op transactiedatum.

Onder liquide middelen worden verstaan banktegoeden die niet het karakter hebben van beleggingen.

Toelichting op de balans per 31 december

(bedragen in duizenden euro's)

Activa

1 Vastgoed

	Per 31 december 2021	Per 31 december 2020
Totaal	65.485	61.886

De portefeuille bestaat volledig uit participaties in niet-beursgenoteerde vastgoedfondsen, die beleggen in Europees vastgoed.

De samenstelling van de onderliggende portefeuille vastgoed per sector is als volgt:

	Per 31 december 2021	Per 31 december 2020
Winkels	20.345	15.368
Kantoren	22.166	27.645
Bedrijfsruimten	9.582	8.624
Woningen	4.897	1.946
Overig	8.495	8.303
Totaal	65.485	61.886

2 Aandelen

	Per 31 december 2021	Per 31 december 2020
Totaal	88.861	75.161

De portefeuille bestaat uit participaties in niet-beursgenoteerde aandelenfondsen, die beleggen in beursgenoteerde aandelen.

De onderliggende aandelenportefeuille kan als volgt worden gespecificeerd per sector:

	Per 31 december 2021	Per 31 december 2020
Financiële instellingen	13.333	10.996
Informatietechnologie	21.905	17.057
Energie	2.680	2.184
Telecommunicatie	8.315	7.567
Consument cyclisch	11.699	10.925
Consument defensief	5.603	4.881
Industrie	7.067	5.761

Basismaterialen	4.069	3.500
Gezondheidszorg	9.781	8.328
Nutsbedrijven	2.005	2.004
Overig	2.404	1.958

Totaal **88.861** **75.161**

De samenstelling van de totale portefeuille naar regio is als volgt:

	Per 31 december 2021	Per 31 december 2020
Europa	11.887	9.731
Verenigde Staten en Canada	49.253	39.289
Pacific inclusief Japan	12.427	12.534
Opkomende markten	15.294	13.607
Totaal	88.861	75.161

3 Vastrentende waarden

	Per 31 december 2021	Per 31 december 2020
Beleggingsfondsen	228.299	217.501
Banktegoeden in rekening-courant en gelden onderweg	1.715	4.691
Totaal	230.014	222.192

De beleggingsfondsen betreffen participaties in niet-beursgenoteerde fondsen, die beleggen in obligaties en onderhandse leningen:

	Per 31 december 2021	Per 31 december 2020
Bedrijfsobligaties	61.397	62.166
Asset backed obligaties	45.478	41.856
Onderhandse leningen	121.424	113.479
Totaal	228.299	217.501

De specificatie van de portefeuille vastrentende waarden naar rentetype is als volgt:

	Per 31 december 2021	Per 31 december 2020
Vaste rente	228.299	217.501
Variabele rente	1.715	4.691
Totaal	230.014	222.192

De resterende looptijd gebaseerd op de contractuele aflossingsdata is als volgt:

	Per 31 december 2021	Per 31 december 2020
Korter dan 1 jaar	9.598	13.048
Vanaf 1 jaar tot 5 jaar	102.697	93.494
Vanaf 5 jaar tot 10 jaar	78.631	81.468
Vanaf 10 jaar tot 20 jaar	32.478	26.410
Vanaf 20 jaar tot 30 jaar	3.575	4.605
Vanaf 30 jaar tot 40 jaar	1.323	1.207
Langer dan 40 jaar	1.712	1.960
Totaal	230.014	222.192

De kredietwaardigheid van de totale portefeuille kan als volgt worden weergegeven:

	Per 31 december 2021	Per 31 december 2020
AAA-rating	2.665	2.157
AA-rating	6.567	5.852
A-rating	18.164	15.393
BBB-rating	26.299	30.459
Lagere rating dan BBB	171.506	159.114
Geen rating	4.813	9.217
Totaal	230.014	222.192

De samenstelling van de totale portefeuille naar regio is als volgt:

	Per 31 december 2021	Per 31 december 2020
Europa	161.150	159.432
Verenigde Staten	47.068	44.872
Overig	21.796	17.888
Totaal	230.014	222.192

4 Beleggingen ter afdekking renterisico

	Per 31 december 2021	Per 31 december 2020
Totaal	100.143	120.099

Hieronder zijn opgenomen participaties in een zogenoemd liability driven beleggingsfonds. Dit beleggingsfonds belegt in langlopende Nederlandse en Duitse staatsobligaties en neemt daarnaast posities in renteswaps in. Door middel van deze beleggingen wordt de duration van de portefeuille vastrentende waarden verlengd, waardoor het rentemismatchrisico wordt afgedekt.

Het aandeel van het pensioenfonds in de onderliggende activa en verplichtingen kan als volgt worden samengevat:

	Per 31 december 2021	Per 31 december 2020
Staatsobligaties	97.160	111.203
Renteswaps activa	38.241	52.762
Renteswaps passiva	-8.092	-10.952
Overig, per saldo	-27.166	-32.914
Totaal intrinsieke waarde	100.143	120.099

Overige activa en verplichtingen betreffen voornamelijk liquide middelen, vorderingen uit hoofde van gestort cash collateral en schulden uit hoofde van ontvangen cash collateral.

De resterende looptijd gebaseerd op de contractuele aflossingsdata van het aandeel in de onderliggende portefeuille staatsobligaties is als volgt:

	Per 31 december 2021	Per 31 december 2020
Korter dan 10 jaar	20.479	5.545
Vanaf 10 jaar tot 20 jaar	27.466	39.767
Vanaf 20 jaar tot 30 jaar	47.588	64.738
Vanaf 30 jaar tot 40 jaar	1.629	1.153
Totaal	97.162	111.203

De portefeuille bestaat volledig uit Duitse en Nederlandse staatsobligaties:

	Per 31 december 2021	Per 31 december 2020
Duitsland (AAA-rating)	49.906	55.523
Nederland (AAA-rating)	47.256	55.680
Totaal	97.162	111.203

Het aandeel van het pensioenfonds in de onderliggende portefeuille renteswaps kan als volgt worden weergegeven:

	Receiver swaps		Payer swaps		Netto positie	
	Contract-omvang	Markt-waarde	Contract-omvang	Markt-waarde	Contract-omvang	Markt-waarde
Per 31 december 2021						
Korter dan 1 jaar	-	-	-	-	-	-
Vanaf 1 jaar tot 5 jaar	-	-	-	-25	-	-25
Vanaf 5 jaar tot 10 jaar	-	-	111.943	110	-111.943	110
Vanaf 10 jaar tot 20 jaar	-	-	24.016	101	-24.016	101
Vanaf 20 jaar tot 30 jaar	53.725	7.611	-	-	53.725	7.611
Vanaf 30 jaar tot 40 jaar	34.352	13.161	20.072	-4.675	14.280	8.486
Langer dan 40 jaar	34.681	13.866	-	-	34.681	13.866
Totaal	122.758	34.638	156.031	-4.489	-33.273	30.149
Per 31 december 2020						
Korter dan 1 jaar	-	-	-	-	-	-
Vanaf 1 jaar tot 5 jaar	50.387	-1.101	-	-	50.387	-1.101
Vanaf 5 jaar tot 10 jaar	4.515	20	-	-	4.515	20
Vanaf 10 jaar tot 20 jaar	28.354	-1.827	-	-	28.354	-1.827
Vanaf 20 jaar tot 30 jaar	-	-	42.441	13.232	-42.441	13.232
Vanaf 30 jaar tot 40 jaar	15.441	-7.693	31.063	18.340	-15.622	10.647
Langer dan 40 jaar	-	-	30.097	20.839	-30.097	20.839
Totaal	98.697	-10.601	103.601	52.411	-4.904	41.810

Receiver swaps zijn renteswaps waarbij een vaste rente wordt ontvangen en een variabele rente wordt betaald. Payer swaps zijn renteswaps waarbij een vaste rente wordt betaald en een variabele rente wordt ontvangen. De renteswaps zijn niet-beursgenoteerde contracten.

Door middel van de receiver swaps wordt het rentemismatchrisico verkleind en door middel van de payer swaps wordt het rentemismatchrisico vergroot. Het effect van de totale portefeuille renteswaps is afdekking van het rentemismatchrisico.

5 Vorderingen en overlopende activa pensioenen

	Per 31 december 2021	Per 31 december 2020
Werkgever	27	6
Herverzekeraar	-	10
Totaal	27	16

De vorderingen hebben een resterende looptijd korter dan een jaar.

6 Vorderingen en overlopende activa beleggingen

	Per 31 december 2021	Per 31 december 2020
Overige vorderingen en overlopende activa	91	114
Totaal	91	114

De vorderingen hebben een resterende looptijd korter dan een jaar.

7 Liquide middelen

Liquide middelen worden onderscheiden van banktegoeden die het karakter hebben van beleggingen of direct beschikbaar zijn om te worden belegd. Deze posten zijn begrepen in vastrentende waarden.

	Per 31 december 2021	Per 31 december 2020
Banktegoeden in rekening-courant	7.266	1.180
Totaal	7.266	1.180

De liquide middelen zijn vrij opeisbaar.

Passiva

8 Stichtingskapitaal en reserves

	Per 31 december 2021	Per 31 december 2020
Stand begin van het jaar	53.695	56.607
Resultaat	29.058	-2.912
Totaal	82.753	53.695

Het stichtingskapitaal bedraagt (ongewijzigd) EUR 45,38.

De vermogenspositie wordt toegelicht in de risicoparagraaf op pagina 60 tot en met 65.

9 Technische voorzieningen

De voorziening pensioenverplichtingen is als volgt samengesteld per categorie deelnemers:

	Aantal	Per 31 december 2021 Bedrag	Aantal	Per 31 december 2020 Bedrag
Actieve deelnemers	1.067	159.386	1.034	168.500
Arbeidsongeschikte deelnemers	32	5.705	32	5.813
Gewezen deelnemers	975	92.008	916	95.299
Ingegaan ouderdomspensioen en prepensioen	378	116.791	370	120.946
Ingegaan partnerpensioen	171	21.012	167	21.561
Ingegaan wezenpensioen	8	89	8	94
Totaal pensioenuitkeringen	2.631	394.991	2.527	412.213
Administratiekosten en excassokosten		13.825		14.427
Totaal	2.631	408.816	2.527	426.640

De waarde van de voorziening pensioenverplichtingen naar resterende looptijd is als volgt:

	Per 31 december 2021	Per 31 december 2020
Korter dan 1 jaar	9.354	9.020
Vanaf 1 jaar tot 5 jaar	37.572	36.896
Vanaf 5 jaar tot 10 jaar	51.474	51.031
Vanaf 10 jaar tot 20 jaar	111.630	117.054
Vanaf 20 jaar tot 30 jaar	95.112	104.352
Vanaf 30 jaar tot 40 jaar	62.608	67.286
Langer dan 40 jaar	41.066	41.001
Totaal	408.816	426.640

De mutaties in de voorziening zijn als volgt:

	Per 31 december 2021	Per 31 december 2020
Stand begin van het jaar	426.640	377.970
Pensioenopbouw actieve en arbeidsongeschikte deelnemers	15.510	12.541
Opslag voor pensioenuitvoeringskosten	527	364
Indexering actieve deelnemers	2.610	-
Indexering gewezen deelnemers	1.459	-
Indexering pensioengerechtigden	2.114	-
Rentetoevoeging	-2.287	-1.229
Wijziging rekenrente	-28.981	52.088
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	-8.843	-8.802
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	-321	-263
Pensioenrechten waardeoverdrachten, per saldo	-49	149
Wijziging actuariële grondslagen	-	-7.014
Actuariële resultaten	437	836
Stand eind van het jaar	408.816	426.640

Uit de door DNB vastgestelde en gepubliceerde rentetermijnstructuur ultimo 2021 kan voor het pensioenfonds een gemiddelde rekenrente van 0,58% (2020: 0,22%) worden afgeleid.

10 Schulden en overlopende passiva pensioenen

	Per 31 december 2021	Per 31 december 2020
Herverzekeraar	-	14
Waardeoverdrachten	1	1
Pensioenuitkeringen	110	98
Belastingen en premies sociale verzekeringen	193	186
Overlopende passiva	12	4
Totaal	316	303

De schulden hebben een resterende looptijd korter dan een jaar.

11 Schulden en overlopende passiva beleggingen

	Per 31 december 2021	Per 31 december 2020
Overlopende passiva	2	10
Totaal	2	10

De schulden hebben een resterende looptijd korter dan een jaar.

Overige informatie beleggingen

Beleggingsportefeuille

Het pensioenfonds heeft voor EUR nihil (2020: EUR nihil) belegd in aandelen International Flavors and Fragrances

De totale beleggingsportefeuille bedraagt EUR 484.592 duizend (2020: EUR 479.442 duizend) en is als volgt samengesteld:

	Per 31 december 2021	Per 31 december 2020
Vastgoed	65.485	61.886
Aandelen	88.861	75.161
Vastrentende waarden	230.014	222.192
Beleggingen ter afdekking renterisico	100.143	120.099
 Totaal beleggingen	 484.503	 479.338
Vorderingen	91	114
Schulden	-2	-10
 Totaal	 484.592	 479.442

Marktwaaarde beleggingen

De marktwaaarde van de beleggingen wordt vastgesteld op basis van directe marktnoteringen, wordt afgeleid van directe marktnoteringen of wordt benaderd door middel van waarderingmodellen en waarderingstechnieken.

Van directe marktnotering is sprake indien beleggingen worden verhandeld op één of meer actieve openbare markten.

Indien de waardering van beleggingen wordt afgeleid van directe marktnoteringen, worden de beleggingen gewaardeerd op basis van een model, waarbij alle inputvariabelen zijn gebaseerd op marktnoteringen. Tot deze categorie worden ook gerekend participaties in beleggingsfondsen die beleggen in beursgenoteerde aandelen, obligaties en renteswaps.

Indien de marktwaaarde van beleggingen wordt vastgesteld door middel van waarderingmodellen en waarderingstechnieken, worden de inputvariabelen geschat door externe deskundigen in verband met het ontbreken van openbare marktgegevens.

	Directe markt- notering	Afgeleide markt- notering	Waarderings- modellen en -technieken	Totaal
Per 31 december 2021				
Vastgoed	-	-	65.485	65.485
Aandelen	-	88.861	-	88.861
Vastrentende waarden	1.715	106.875	121.424	230.014
Beleggingen ter afdekking renterisico	-	100.143	-	100.143
Totaal	1.715	295.879	186.909	484.503

Per 31 december 2020

Vastgoed	-	-	61.886	61.886
Aandelen	-	75.161	-	75.161
Vastrentende waarden	4.691	104.022	113.479	222.192
Beleggingen ter afdekking renterisico	-	120.099	-	120.099
Totaal	4.691	299.282	175.365	479.338

Mutaties beleggingen

De mutaties in de portefeuilles vastgoed, aandelen en vastrentende waarden zijn als volgt:

	Vastgoed	Aandelen	Vastrentende waarden	Beleggingen ter afdekking renterisico	Totaal
Per 31 december 2021					
Balanswaarde begin van het jaar	61.886	75.161	222.192	120.099	479.338
Aankopen	431	972	3.500	-	4.903
Verkopen	-46	-	-	-	-46
Waardeveranderingen	3.214	12.728	7.299	-19.956	3.285
Mutatie liquiditeiten			-2.977		-2.977
Balanswaarde eind van het jaar	65.485	88.861	230.014	100.143	484.503
Per 31 december 2020					
Balanswaarde begin van het jaar	58.527	66.642	213.055	94.230	432.454
Aankopen	3.959	857	10.127	-	14.943
Verkopen	-804	-	-10.000	-	-10.804
Waardeveranderingen	204	7.662	6.168	25.869	39.903
Mutatie liquiditeiten			2.842		2.842
Balanswaarde eind van het jaar	61.886	75.161	222.192	120.099	479.338

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Investerings- en stortingsverplichtingen

In december 2020 heeft het bestuur besloten om een beleggings commitment van EUR 10 miljoen met betrekking tot M&G European Secure Income Property Fund (ESPIF) aan te gaan. Verwacht wordt dat het commitment medio 2022 haar beslag zal krijgen.

Langlopende contracten

Het pensioenfonds heeft een herverzekeringsovereenkomst afgesloten ter dekking van het overlijdensrisico voor de periode tot en met 31 december 2023. De totale verplichting voor de resterende looptijd bedraagt ongeveer EUR 474 duizend (2020: ongeveer EUR 642 duizend). Het bedrag dat na 1 jaar vervalt is 237 duizend en tussen de 1 en 5 jaar 237 duizend.

Achterstand in toeslagverlening

De actuariële waarde van de achterstand in toeslagverlening bedraagt totaal EUR 36.630 duizend (2020: EUR 40.445 duizend). De achterstand in toeslagverlening is een voorwaardelijke verplichting.

De opgelopen achterstand ten opzichte van de prijsindex heeft betrekking op de volgende jaren:

Jaar	Prijsindex	Toegekend	Vershil
1 januari 2022	3,28%	1,43%	1,85%
1 januari 2021	1,12%	0,00%	1,12%
1 januari 2020	1,73%	0,93%	0,80%
1 januari 2019	1,68%	1,24%	0,44%
1 januari 2018	1,34%	0,70%	0,64%
1 januari 2017	0,36%	0,00%	0,36%
1 januari 2016	0,44%	0,16%	0,28%
1 januari 2015	0,75%	0,33%	0,42%
1 januari 2014	0,90%	0,15%	0,75%
1 januari 2013	1,98%	0,00%	1,98%

Jaarlijks neemt het bestuur een besluit over de toeslagverlening, inclusief de inhaal van de ontstane achterstand.

Risicobeheer

In het bestuursverslag worden de belangrijke risico's die het pensioenfonds loopt besproken en wordt ingegaan op het beleid dat wordt gevoerd om deze risico's te beheersen. In deze paragraaf van de jaarrekening worden voornamelijk de financiële risico's beschreven en gekwantificeerd.

Het belangrijkste risico van het pensioenfonds is het solvabiliteitsrisico. Dit is het risico dat het fonds op lange termijn de pensioenverplichtingen niet kan nakomen. De solvabiliteit wordt gemeten aan de hand van het verschil tussen het aanwezig eigen vermogen en het vereist eigen vermogen. Daarnaast wordt de dekkinggraad als solvabiliteitsratio gehanteerd. De dekkinggraad is de verhouding tussen de nettoactiva en het totaal van de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds.

Het vereist eigen vermogen wordt in beginsel berekend op basis van een scenarioanalyse zoals gebruikt in de standaardmethode voor de solvabiliteitstoets van DNB.

Het surplus van het aanwezig eigen vermogen ten opzichte van het vereist eigen vermogen, berekend op basis van de strategische beleggingsportefeuille ultimo verslagjaar, bedraagt EUR 22.780 duizend (2020: tekort EUR 8.233 duizend):

	2021	2020
Vereiste buffers		
• Rentemismatchrisico	6.042	3.716
• Vastgoedrisico en aandelenrisico	31.672	33.256
• Valutarisico	5.693	7.318
• Commodityrisico	-	-
• Kredietrisico	31.301	33.069
• Verzekeringstechnisch risico	15.785	16.472
• Liquiditeitsrisico	-	-
• Concentratierisico	-	-
• Operationeel risico	-	-
• Actief risico	-	-
Totaal	90.493	93.831
Diversificatie van risico's	-30.520	-31.903
Totaal vereist eigen vermogen	59.973	61.928
Aanwezig eigen vermogen	82.752	53.695
Surplus/Tekort	22.781	-8.233

Het vereist eigen vermogen van EUR 59.972 duizend (2020: EUR 61.928 duizend) komt overeen met een nominale dekkinggraad van 114,7% (2020: 114,5%). De actuele nominale dekkinggraad bedraagt 120,2% (2020: 112,6%). De nominale dekkinggraad is de verhouding tussen de netto activa en de totale pensioenverplichtingen.

De ontwikkeling van de nominale dekkingsgraad kan als volgt worden geanalyseerd:

	2021	2020
Dekkingsgraad begin van het jaar	112,6%	115,0%
Premies	-0,8%	-0,6%
Pensioenuitkeringen	0,2%	0,3%
Toeslagverlening pensioenrechten	-1,6%	0,0%
Resultaat beleggingen	1,2%	10,9%
Rentetoevoeging voorziening pensioenverplichtingen	0,6%	0,4%
Wijziging rekenrente voorziening pensioenverplichtingen	8,2%	-13,9%
Wijziging actuariële grondslagen	0,0%	2,2%
Overig	-0,2%	-1,7%
Dekkingsgraad eind van het jaar	120,2%	112,6%

Het minimaal vereist eigen vermogen bedraagt EUR 16.891 duizend (2020: EUR 17.622 duizend). Dit komt overeen met een nominale dekkingsgraad van 104,1% (2020: 104,1%).

De beleidsdekkingsgraad bedraagt 117,5% (2020: 108,1%). De beleidsdekkingsgraad is de (voortschrijdend) gemiddelde nominale dekkingsgraad van de laatste 12 maanden.

De beleidsdekkingsgraad is bepalend voor:

- de toetsing aan het (strategisch) vereist eigen vermogen;
- het toepassen van eventuele kortingen;
- het indexeringsbeleid.

Op basis van de toetsing van de beleidsdekkingsgraad aan de met het (strategisch) vereist vermogen overeenkomende dekkingsgraad wordt vastgesteld of het pensioenfonds in een tekortsituatie verkeert en een herstelplan moet indienen bij DNB. Het herstelplan wordt jaarlijks geactualiseerd.

	2021		2020	
	Realisatie	Herstelplan	Realisatie	Herstelplan
Nominale dekkingsgraad begin van het jaar	112,6%	112,7%	115,0%	115,0%
Premies	-0,8%	-0,7%	-0,6%	-0,5%
Pensioenuitkeringen	0,2%	0,3%	0,3%	0,3%
Indexering pensioenrechten	-1,6%	-	-	-
Resultaat op beleggingen	1,2%	4,1%	10,9%	3,50%
Rentetoevoeging technische voorziening	0,6%	-	0,4%	-
Wijziging rekenrente technische voorziening	8,2%	-	-13,9%	-
Wijziging actuariële grondslagen	0,0%	-0,1%	2,2%	-
Overige oorzaken	-0,2%	-	-1,7%	-
Nominale dekkingsgraad eind van het jaar	120,2%	116,3%	112,6%	118,3%

Het solvabiliteitsrisico wordt hierna toegelicht aan de hand van de in de solvabiliteitstoets van DNB onderkende risico's. Met uitzondering van het operationele risico, worden deze risico's aangemerkt als financiële risico's.

Rentemismatchrisico

Rentemismatchrisico is het verschil in rentegevoeligheid tussen de beleggingen en de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfondsen. Het rentemismatchrisico wordt afgedekt door de belegging in een zogenaamd liability driven beleggingsfonds. Dit beleggingsfonds belegt in langlopende staatsobligaties en neemt daarnaast posities in renteswaps in. Een daling van de marktrente leidt tot een stijging van de waarde van de voorziening pensioenverplichtingen, die voor het grootste deel wordt gecompenseerd door een waardestijging van de belegging in het liability driven beleggingsfonds (ceteris paribus). Door afdekking van het rentemismatchrisico is de vermogenspositie van het pensioenfonds minder gevoelig voor de ontwikkeling van de marktrente.

De effectiviteit van de afdekking bedraagt ultimo 2021 ongeveer 59% (2020: ongeveer 67%). Hierbij moet worden opgemerkt dat de toepassing van de UFR-methode voor de discontering van de pensioenverplichtingen een positief effect heeft op dit percentage. Op basis van de marktrente bedraagt de effectiviteit van de afdekking ultimo 2021 ongeveer 48% (2020: ongeveer 50%), binnen de gestelde bandbreedte van 45% tot 55%.

De rentegevoeligheid kan worden gemeten aan de hand van de modified duration. Dit is de met de contante waarde van rente en aflossing gewogen gemiddelde looptijd in jaren. De duration mismatch is het verschil tussen de duration van de pensioenverplichtingen en de naar omvang (ten opzichte van de pensioenverplichtingen) gewogen duration van de vastrentende waarden en het liability driven beleggingsfonds. De modified duration van de portefeuille vastrentende waarden en het liability driven beleggingsfonds tezamen, de voorziening pensioenverplichtingen en de duration mismatch zijn als volgt:

	2021	2020
Vastrentende waarden en beleggingen ter afdekking renterisico	15,9	17,0
Gewogen ten opzichte van voorziening pensioenverplichtingen	13,2	15,2
Voorziening pensioenverplichtingen	21,	21,3
Mismatch	7,8	6,1

Een daling of stijging van de nominale marktrente met 1,0 procentpunt resulteert als gevolg van grote effectiviteit van de renteafdekking op basis van de rentetermijnstructuur DNB slechts in een geringe verandering van de nominale dekkingsgraad.

Vastgoedrisico en aandelenrisico

Vastgoedrisico is het risico dat de waarde van vastgoed en vastgoedaandelen verandert als gevolg van veranderingen in de desbetreffende marktprijzen. Informatie over de spreiding van de portefeuille naar sector en regio is opgenomen in de toelichting op de balanspost vastgoed. De portefeuille vastgoed maakt ongeveer 14% (2020: ongeveer 13%) uit van de totale beleggingen.

In de solvabiliteitstoets van DNB wordt uitgegaan van een waardeschok van niet-beursgenoteerd vastgoed gecorrigeerd voor leverage van 20%. Een hiermee overeenkomende waardedaling van de totale vastgoedbeleggingen resulteert in een daling van de nominale dekkingsgraad met ongeveer 3 procentpunt (2020: ongeveer 3 procentpunt). Een hiermee overeenkomende waardestijging van deze beleggingen daarentegen resulteert in een verbetering van de dekkingsgraad met ongeveer 3 procentpunt (2020: ongeveer 3 procentpunt).

Aandelenrisico is het risico dat de waarde van aandelen verandert als gevolg van veranderingen in de desbetreffende marktprijzen. Informatie over de spreiding van de portefeuille naar sector en regio is opgenomen in de toelichting op de balanspost aandelen. De aandelenportefeuille maakt ongeveer 18% (2020: ongeveer 16%) uit van de totale beleggingsportefeuille.

In de solvabiliteitstoets van DNB wordt uitgegaan van een waardeschok van beursgenoteerde aandelen ontwikkelde markten van 30% en beursgenoteerde aandelen opkomende markten van 40%. Een hiermee overeenkomende waardedaling van de totale portefeuille aandelen resulteert in een daling van de nominale dekkinggraad met ongeveer 7 procentpunten (2020: ongeveer 6 procentpunten). Een hiermee overeenkomende waardestijging van de aandelenportefeuille resulteert in een verbetering van de nominale dekkinggraad met ongeveer 7 procentpunten (2020: ongeveer 6 procentpunten).

Valutarisico

Valutarisico is het risico dat de waarde van beleggingen verandert als gevolg van veranderingen in valutakoersen.

Van de beleggingen luidt omgerekend EUR 30.536 duizend (2020: EUR 27.930 duizend) in een andere valuta dan de euro.

De valutapositie (uitgedrukt in euro's) kan als volgt worden geanalyseerd:

Per 31 december 2021	Vastgoed	Aandelen	Vastrentende waarden	Totaal	Valuta- afdekking	Netto positie
Totaal	9.192	21.344	-	30.536	-	30.536
Per 31 december 2020	Vastgoed	Aandelen	Vastrentende waarden	Totaal	Valuta- afdekking	Netto positie
Totaal	7.554	20.376	-	27.930	-	27.930

Een groot deel van de onderliggende aandelen van de aandelenbeleggingsfondsen en een kleiner deel van de onderliggende obligaties van een van de obligatiebeleggingsfondsen luidt in vreemde valuta's. Ultimo verslagjaar wordt het valutarisico op voornamelijk beleggingen in Amerikaanse dollars, Japanse yens, Britse ponden, Zwitserse franken en Zweedse kronen binnen deze beleggingsfondsen afgedekt naar de euro. Overige valuta's onder aandelen betreffen voornamelijk valuta's van opkomende landen.

In de solvabiliteitstoets van DNB wordt uitgegaan van een waardeschok van de na afdekking resterende positie in vreemde valuta's van ontwikkelde markten ten opzichte van de euro van 20%. De positie in vreemde valuta's van opkomende markten wordt geschokt met 35%. Hiermee overeenkomende dalingen van de valutakoersen ten opzichte van de euro resulteren in een daling van de nominale dekkinggraad met ongeveer 2 procentpunten (2020: ongeveer 2 procentpunten). Hiermee overeenkomende stijgingen van de valutakoersen resulteren in een verbetering van de nominale dekkinggraad met ongeveer 2 procentpunten (2020: ongeveer 2 procentpunten).

Commodityrisico

Commodityrisico is het risico dat de waarde van commoditybeleggingen verandert als gevolg van veranderingen in de marktprijzen van desbetreffende (onderliggende) grondstoffen. Het fonds belegt niet in commodities of commodityderivaten, zodat geen sprake is van commodityrisico.

Kredietrisico

Kredietrisico is het risico dat tegenpartijen hun contractuele verplichtingen aan het pensioenfonds of de beleggingsfondsen waarin het pensioenfonds participeert niet nakomen. Informatie over de kredietwaardigheid van de portefeuille op basis van credit ratings en over de spreiding van de portefeuille naar sector en regio is opgenomen in de toelichting op de balansposten vastrentende waarden en beleggingen ter afdekking van het renterisico (liability driven beleggingsfondsen).

Verzekeringstechnisch risico

Het belangrijkste verzekeringstechnisch risico is het langlevenrisico. Dit is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld bij de vaststelling van de premie en de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen.

Door toepassing van de AG-prognosetafels 2020 met correcties voor ervaringssterfte wordt rekening gehouden met een toekomstige verbetering van de levensverwachting.

Het overlijdensrisico is het risico dat deelnemers overlijden vóór pensioendatum, in welk geval het pensioenfonds levenslang partnerpensioen en tijdelijk wezenpensioen moet uitkeren, waarvoor geen voorziening pensioenverplichtingen is gevormd. Dit risico is op excedentbasis herverzekerd bij een onder toezicht van DNB staande verzekeraar. Tenslotte kan het arbeidsongeschiktheidsrisico worden onderscheiden. Dit is in beginsel het risico dat meer deelnemers arbeidsongeschikt worden dan gemiddeld verondersteld bij de vaststelling van de risicopremie voor arbeidsongeschiktheid. Het pensioenfonds brengt hiervoor echter geen risicopremie in rekening en heeft geen voorziening voor toekomstige premievrije opbouw opgenomen. Bij arbeidsongeschiktheid wordt weliswaar de pensioenopbouw geheel of gedeeltelijk voortgezet, maar hiervoor betaalt de werkgever de benodigde premie in het jaar van pensioenopbouw. De premievrije pensioenopbouw is afhankelijk van de premiebetaling door de werkgever, zodat voor het fonds geen sprake is van arbeidsongeschiktheidsrisico.

Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat onvoldoende liquide middelen beschikbaar zijn om op korte termijn aan de verplichtingen (voornamelijk de pensioenuitkeringen) te kunnen voldoen. Dit risico is onder normale omstandigheden nagenoeg afwezig, omdat de pensioenuitkeringen nog langdurig kunnen worden voldaan uit de ontvangen premies en directe beleggingsopbrengsten en bovendien nagenoeg de gehele beleggingsportefeuille bestaat uit liquide vermogenstitels. Dit neemt niet weg dat ingenomen derivatenposities kunnen leiden tot de contractuele verplichting tot bijstorting. Het liquiditeitsrisico wordt overeenkomstig het standaardmodel van DNB op nihil gesteld.

Concentratierisico

Concentratierisico kan optreden als een goede spreiding van beleggingen of pensioenverplichtingen ontbreekt. In het standaardmodel van DNB voor de bepaling van het vereist eigen vermogen is het concentratierisico gelijkgesteld aan nihil. Het pensioenfonds voldoet aan deze veronderstelling van een voldoende gediversifieerde beleggingsportefeuille en een voldoende evenwichtige demografische opbouw van de populatie. Indirect is ongeveer 10% (2020: 12%) van de totale beleggingsportefeuille geïnvesteerd in Duitse staatsobligaties en is ongeveer 10% (2020: 12%) geïnvesteerd in Nederlandse staatsobligaties.

Op grond van de kredietwaardigheid van deze landen wordt het concentratierisico overeenkomstig het standaardmodel van DNB op nihil gesteld.

Operationeel risico

Het operationeel risico is het risico dat optreedt bij de uitvoering van de pensioenactiviteiten en beleggingsactiviteiten, als gevolg van niet afdoende of falende interne processen, menselijk gedrag en systemen of als gevolg van externe gebeurtenissen. Dit risico wordt beperkt door de ISAE 3402-rapportages die het pensioenfonds van de diverse uitvoerders ontvangt. Op grond van de Pensioenwet mag het operationeel risico in de solvabiliteitsstoets van DNB op nihil worden gesteld, mits geen sprake is van een verhoogd risico. In 2021 (en 2020) is aan deze voorwaarde voldaan.

Actief risico

Actief risico is het risico dat het rendement van een beleggingsportefeuille afwijkt van de voor deze beleggingsportefeuille gehanteerde benchmark. Op basis van een ALM-studie wordt een strategische beleggingsmix bepaald. Ter beoordeling van de relatieve beleggingsresultaten wordt voor de afzonderlijke beleggingscategorieën binnen de totale beleggingsportefeuille een benchmark bepaald, die worden geaggregeerd op portefeuilleniveau. Door middel van zowel actief beheer van de onderscheiden afzonderlijke beleggingsportefeuilles per assetcategorie (selectie van individuele vermogenstitels) als actief beheer van de totale portefeuille (afwijking van de strategische mix) wordt actief risico aangegaan. De benchmarkportefeuille dient dus als referentiekader voor de beoordeling van de relatieve beleggingsresultaten. Het actief risico wordt overeenkomstig het standaardmodel van DNB op nihil gesteld, omdat alleen passief in aandelen wordt belegd.

Toelichting op saldo van baten en lasten

(bedragen in duizenden euro's)

12 Premiebijdragen

	2021	2020
Werkgeversdeel		
• Reguliere premie	7.867	7.553
• Extra premie	4.737	3.228
Totaal werkgeversdeel	12.604	10.781
Werknemersdeel	2.209	2.026
Totaal	14.813	12.807

De reguliere werkgeverspremie over 2021 van EUR 7.867 duizend (2020: EUR 7.553 duizend) is gebaseerd op een doorsneepremie van 14,0% (2020: 14,0%) van het pensioengevend salaris. De (meeste) actieve deelnemers betalen een werknemerspremie gelijk aan 7,0% (2020: 7,0%) van de pensioengrondslag (pensioengevend salaris verminderd met de franchise). Het pensioengevend salaris is gemaximeerd op EUR 66.261 (2020: EUR 65.282).

Over 2021 is een extra premie van EUR 4.737 duizend (2020: EUR 3.228 duizend) aan de werkgever in rekening gebracht ten einde te voorkomen dat de feitelijke premie lager zou zijn dan de gedempt kostendekkende premie, berekend op basis van de driejaarsgemiddelde rentetermijnstructuur DNB. Als gevolg van de rentedaling in de afgelopen jaren is de gedempt kostendekkende premie zodanig gestegen dat feitelijke premie zonder extra premiestorting niet meer minimaal gelijk zou zijn aan de gedempt kostendekkende premie.

De feitelijke premie bedraagt EUR 14.813 duizend (2020: EUR 12.807 duizend).

De kostendekkende premie overeenkomstig artikel 128 lid 1 Pensioenwet bedraagt EUR 18.363 duizend (2020: EUR 14.880 duizend). De kostendekkende premie is als volgt samengesteld:

	2021	2020
Pensioenopbouw	15.069	12.131
Risicopremie overlijden	441	410
Opslag voor pensioenuitvoeringskosten	527	364
Solvabiliteitsopslag	2.326	1.975
Totaal	18.363	14.880

Deze premie wordt berekend op basis van de rentetermijnstructuur DNB primo verslagjaar. Voor 2021 bedraagt de hiervoor gehanteerde afgeleide gemiddelde marktrente 0,45% (2020: 1,00%).

De gedempt kostendekkende premie volgens artikel 128 lid 2 Pensioenwet bedraagt EUR 14.626 duizend (2020: EUR 12.390 duizend). De kostendekkende premie is als volgt samengesteld:

	2021	2020
Pensioenopbouw	11.968	10.073
Risicopremie overlijden	387	371
Opslag voor pensioenuitvoeringskosten	419	302
Solvabiliteitsopslag	1.852	1.644
Totaal	14.626	12.390

Voor de bepaling van deze gedempt kostendekkende premie wordt als rekenrente het gemiddelde volgens de rentetermijnstructuur DNB over de voorgaande drie jaren gehanteerd. Voor 2021 bedraagt de gehanteerde rekenrente 1,12% (2020: 1,55%).

De feitelijke premie van EUR 14.813 duizend (2020: EUR 12.807 duizend) wordt jaarlijks getoetst aan een gedempt kostendekkende premie. De feitelijke premie is EUR 187 duizend hoger (2020: EUR 417 duizend hoger) dan de gedempt kostendekkende premie.

13 Beleggingsresultaten risico pensioenfonds

	Direct	Indirect	Kosten	Totaal
2021				
Vastgoed	734	3.214	-	3.948
Aandelen	1008	12.728	-	13.736
Vastrentende waarden	233	7.299	-74	7.458
Beleggingen ter afdekking renterisico	463	-19.956	-195	-19.688
	2.438	3.285	-269	5.454
Niet toegerekende kosten vermogensbeheer			-328	-328
Totaal	2.438	3.285	-597	5.126
2020				
Vastgoed	402	204	-	606
Aandelen	856	7.662	-	8.518
Vastrentende waarden	352	6.168	-72	6.448
Beleggingen ter afdekking renterisico	524	25.869	-221	26.172
	2.134	39.903	-293	41.744
Niet toegerekende kosten vermogensbeheer			-324	-324
Totaal	2.134	39.903	-617	41.420

De directe beleggingsopbrengsten betreffen rente, door beleggingsfondsen uitgekeerd dividend en van beheerders van beleggingsfondsen ontvangen rebates.

De indirecte beleggingsopbrengsten betreffen waardeveranderingen inclusief valutakoersverschillen.

De hiervoor weergegeven kosten van vermogensbeheer betreffen de rechtstreeks aan het pensioenfonds in rekening gebrachte kosten. De kosten die ten laste van beleggingsfondsen komen zijn hierin niet begrepen, maar zijn onderdeel van de waardeveranderingen. De ten laste van de beleggingsfondsen komende kosten kunnen worden onderscheiden in kosten van vermogensbeheer (vergoeding beheer beleggingen, bewaarloon en overige kosten) en transactiekosten. In de waardeveranderingen van de valutaderivaten zijn eveneens transactiekosten begrepen.

De kosten vermogensbeheer die direct ten laste van het pensioenfonds komen, maar niet zijn toegerekend aan de beleggingscategorieën, kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	2021	2020
Administratie en rapportage	126	123
Advies	151	150
Overig	320	51
Totaal	597	324

De niet rechtstreeks aan het pensioenfonds in rekening gebrachte kosten, die onderdeel zijn van de waardeveranderingen van de beleggingen, kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	2021	2020
Vastgoed	643	557
Aandelen	194	89
Vastrentende waarden	1.227	1.289
Beleggingen ter afdekking renterisico	260	492
Totaal	2.324	2.427

Dit betreft de onderliggende kosten van de beleggingsfondsen (look-through-principe). Deze kosten kunnen slechts door middel van schattingen worden vastgesteld.

De totale kosten vermogensbeheer (exclusief transactiekosten) bedragen EUR 2.194 duizend (2020: EUR 2.267 duizend). De kosten kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	2021	2020
Aan beleggingscategorieën toegerekende beheervergoedingen	269	293
Niet aan beleggingscategorieën toegerekende kosten	328	324
Totaal aan het pensioenfonds in rekening gebrachte kosten	597	617
Totaal door het pensioenfonds ontvangen rebates	-727	-777
Per saldo direct ten gunste van het pensioenfonds	-130	-160
Totaal onderliggende kosten beleggingsfondsen	2.324	2.427
Totaal	2.194	2.267

De transactiekosten, die onderdeel zijn van de waardeveranderingen van de beleggingen, bedragen totaal EUR 249 duizend (2020: EUR 163 duizend).

De transactiekosten kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	2021	2020
Vastgoed	22	29
Aandelen	91	79
Vastrentende waarden	106	19
Beleggingen ter afdekking renterisico	30	36
Totaal	249	163

De transactiekosten worden berekend op basis van het look-through-principe. Dit wil zeggen dat behalve de in- en uitstapvergoedingen van beleggingsfondsen ook het aandeel in de door de beleggingsfondsen gemaakte aan- en verkoopkosten in aanmerking wordt genomen. De berekende kosten worden verlaagd met het aandeel in de in- en uitstapvergoedingen van de beleggingsfondsen, die voor het beleggingsfonds immers opbrengsten vormen.

14 Herverzekeringen

	2021	2020
Premies herverzekering	-237	-214
Uitkeringen herverzekering	405	390
Saldo	168	176

15 Pensioenuitkeringen

	2021	2020
Ouderdomspensioen	-7.227	-7.136
Prepensioen	-43	-76
Partnerpensioen	-1.587	-1.531
Wezenpensioen	-22	-15
Totaal periodieke pensioenuitkeringen	-8.879	-8.758
Totaal afkopen pensioenen	-12	-21
Totaal	-8.891	-8.779

16 Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is opgenomen de actuair berekende waarde van de diensttijdopbouw. Dit is het effect op de voorziening pensioenverplichtingen van de in het verslagjaar opgebouwde nominale rechten ouderdomspensioen en partnerpensioen. De pensioenopbouw wordt berekend op basis van de rentetermijnstructuur DNB primo verslagjaar.

	2021	2020
Pensioenopbouw actieve deelnemers	-15.510	-12.541
Toekomstige pensioenuitvoeringskosten	-527	-364
Totaal	-16.037	-12.905

17 Indexering

	2021	2020
Actieve deelnemers	-2.610	-
Gewezen deelnemers	-1.459	-
Gepensioneerden	-2.114	-
Totaal	-6.183	-

De pensioenrechten van actieve deelnemers, de premievrije pensioenrechten van gewezen deelnemers en de ingegane pensioenen zijn per 1 januari 2022 1,43% verhoogd (1 januari 2021: niet verhoogd). De toeslagverlening per 1 januari van het volgende jaar is opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen ultimo verslagjaar.

18 Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de rentetermijnstructuur DNB per balansdatum. Aan de voorziening pensioenverplichtingen wordt rente toegevoegd op basis van de éénjaarsrente volgens deze rentetermijnstructuur primo verslagperiode.

	2021	2020
Totaal	2.287	1.229

De in het verslagjaar aan de voorziening pensioenverplichtingen toegevoegde rente is gebaseerd op de éénjaarsrente van negatief 0,53% (2020: negatief 0,32%).

19 Onttrekking pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Toekomstige pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden vooraf actuariael berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De hieronder opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de pensioenen en kosten van de verslagperiode.

	2021	2020
Onttrekking pensioenuitkeringen	8.844	8.802
Onttrekking pensioenuitvoeringskosten	320	263
Totaal	9.164	9.065

20 Wijziging markrentre

De waarde van de pensioenverplichtingen verandert onder invloed van veranderingen in de rekenrente.

	2021	2020
Wijziging markrentre	35.951	-52.088
Wijziging UFR methodiek	-6.970	-
Totaal	35.951	-52.088

De afgeleide rekenrente is in 2021 gestegen van 0,22% tot 0,58% en is in 2020 gedaald van 0,76% tot 0,22%.

Op 12 juni 2019 is het Advies van de Commissie Parameters verschenen, waarin onder meer een aangepaste UFR-methode wordt geadviseerd. De belangrijkste wijziging in de UFR-methode is dat de UFR pas van invloed wordt vanaf looptijd 30 in plaats van looptijd 20. Daarnaast is de berekening van de UFR zelf gebaseerd op de 30-jaars forward rate in plaats van de 20-jaars forward rate. Tot slot groeit de rentecurve in de nieuwe methode langzamer naar de UFR toe. DNB heeft besloten om de nieuwe UFR-parameters over een periode van vier jaar stapsgewijs in te voeren. Op deze manier wordt de impact van de nieuwe UFR gespreid over een langere periode. Door middel van deze stapsgewijze invoering zal de nieuwe UFR volledig van kracht zijn begin 2024.

Bij het Fonds betreft de invloed van de eerste stap per 1 januari 2021 een toename van de voorziening met EUR 6.970 duizend.

In de periode van 2021 tot 2024 is de rentetermijnstructuur gebaseerd op het gewogen gemiddelde van de rentetermijnstructuur op basis van de huidige en de nieuwe UFR methode, waarbij de gewichten jaarlijks op 1 januari met gelijke stappen aangepast worden. In januari 2021 is begonnen met de stapsgewijze transitie van de oude methode naar de nieuwe methode. In 2021 bedraagt deze weging 75% voor de curve onder de oude methode en 25% voor de curve onder de nieuwe methode.

21 Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

Hieronder zijn opgenomen de toevoeging aan de voorziening pensioenverplichtingen uit hoofde van pensioenrechten met betrekking tot inkomende waardeoverdrachten en de onttrekking aan de voorziening uit hoofde van pensioenrechten met betrekking tot uitgaande waardeoverdrachten.

	2021	2020
Pensioenrechten inkomende waardeoverdrachten	-497	-276
Pensioenrechten uitgaande waardeoverdrachten	546	127
Saldo	49	-149

22 Wijziging actuariële grondslagen

De actuariële grondslagen zijn de uitgangspunten en veronderstellingen waarop de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen is gebaseerd. Onder wijziging actuariële grondslagen is het effect van aanpassing van de bestandsgrondslagen, economische grondslagen en kostengrondslagen op de voorziening opgenomen.

	2021	2020
Levensverwachting	-	8.823
Wijziging excasso opslag	-	-1.809
Totaal	-	7.014

Het effect van de wijziging van de levensverwachting is als volgt samengesteld:

	2021	2020
Overgang op prognosetafels AG 2020	-	8.030
Wijziging correctiefactoren	-	793
Totaal	-	8.823

Ultimo 2020 is overgegaan op nieuwe generatietafels van het Actuarieel Genootschap. Hierop worden correcties toegepast in verband met afwijkende overlevingskansen van de werkende bevolking ten opzichte van de overlevingskansen van de totale bevolking. Deze correctiefactoren zijn eveneens opnieuw vastgesteld.

23 Overige mutatie voorziening pensioenverplichtingen

Onder overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen zijn opgenomen: actuariële resultaten en mutaties in de pensioenverplichtingen die niet onder een ander hoofd zijn opgenomen.

	2021	2020
Actuariële resultaten	-437	-836
Totaal	-437	-836

De actuariële resultaten zijn als volgt samengesteld:

	2021	2020
Kortlevenrisico	552	-128
Langlevenrisico	-872	-507
Sterfte, per saldo	-320	-635
Overig, per saldo	-117	-201
Totaal	-437	-836

De overige actuariële resultaten van per saldo EUR 117 duizend verlies (2020: EUR 201 duizend verlies) vloeien voor het grootste deel voort uit de gehanteerde flexibiliseringsfactoren met betrekking tot vervroeging dan wel uitstel van de pensioendatum, variatie van de hoogte van het pensioen en pensioenuitruil.

24 Waardeoverdrachten, per saldo

Hieronder is opgenomen het saldo van inkomende bedragen uit hoofde van overgenomen pensioenverplichtingen en uitgaande bedragen uit hoofde van overgedragen pensioenverplichtingen.

	2021	2020
Inkomende waardeoverdrachten	537	291
Uitgaande waardeoverdrachten	-518	-156
Totaal	19	135

25 Overige lasten

	2021	2020
Overige baten	-	-
Overige lasten	-1	-1
Saldo	-1	-1

Overige informatie

Verbonden partijen

De werkgever en de bestuursleden worden aangemerkt als verbonden partijen.

Tussen het pensioenfonds en de werkgever is een uitvoeringsovereenkomst inzake de financiering en de uitvoering van de pensioenregeling gesloten.

De kosten van de uitvoering van de pensioenregeling zijn voor rekening van de werkgever. De kosten die ten laste van de werkgever zijn gekomen bedragen EUR 691 duizend (2020: EUR 610 duizend).

Het pensioenfonds heeft geen leningen verstrekt aan bestuursleden en heeft ook anderszins geen vorderingen op bestuursleden. Inzake de beloning van bestuurders wordt verwezen naar de paragraaf Bezoldiging bestuurders hierna.

Medewerkers

Het pensioenfonds heeft geen personeel in dienst.

Bezoldiging bestuurders

De bestuurders van het pensioenfonds die niet in dienst zijn van de werkgever ontvangen een vergoeding, die voor rekening van de werkgever komt.

Honorarium onafhankelijke accountant

De aan het verslagjaar toegerekende accountants honoraria zoals bedoeld in artikel 382a Boek 2 BW bedragen totaal EUR 51 duizend (2020: EUR 49 duizend).

	2021	2020
Controle jaarrekening en jaarstaten	51	49
Overige controleopdrachten	-	-
Fiscale adviesdiensten	-	-
Andere niet-controlediensten	-	-
Totaal	51	49

De vermelde honoraria hebben betrekking op het gehele netwerk waarvan de accountantsorganisatie die is belast met de wettelijke jaarrekeningcontrole deel uitmaakt.

Belastingen

Het pensioenfonds is op grond van de aard van de activiteiten vrijgesteld van belastingheffing voor de vennootschapsbelasting.

Toeziachter

DNB heeft in 2021 en 2020 aan het pensioenfonds geen boetes of dwangsommen opgelegd.

Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen relevante gebeurtenissen na balansdatum. Naar aanleiding van de inval van Rusland in Oekraïne is onderzocht wat de impact hiervan is op het pensioenfonds en die is top heden verwaarloosbaar: er zijn geen "hits" op de sanctielijsten en er is slechts zeer geringe exposure in Rusland op slechts een beperkt aantal beleggingscategorieën.

Hilversum, 24 juni 2022

Kees Wisse	voorzitter
Bert Lonterman	secretaris
Hanneke Niekus - van Waveren	penningmeester
Geert Aarts	bestuurslid
Jan Ambergen	bestuurslid
Ilse Brundel	bestuurslid

5. Overige gegevens

Resultaatsbestemming volgens statuten

Resultaatsbestemming volgens statuten is opgenomen op pagina 76.

Actuariële verklaring

De actuariële verklaring is opgenomen op pagina 77.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

De controleverklaring is opgenomen op pagina 79.

Resultaatsbestemming volgens statuten

Conform artikel 3 van de statuten wordt het maken van winst niet beoogd. Dientengevolge zal het saldo van baten en lasten ten gunste van dan wel ten laste van de overige reserve worden gebracht. Het resultaat over boekjaar 2021 is ten gunste van de overige reserve gebracht.

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting IFF Pensioenfonds te Hilversum is aan Sprenkels & Verschuren B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2021.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaaris ben ik onafhankelijk van Stichting IFF Pensioenfonds, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie. Dit geldt tevens voor andere actuarissen en deskundigen die werkzaam zijn bij Sprenkels & Verschuren B.V.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds.

Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 3.000.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 200.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn beoordeling van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;
- het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn, als geheel gezien, toereikende technische voorzieningen vastgesteld. Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum hoger dan het wettelijk vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is hoger dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting IFF Pensioenfonds is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening voldoende. Daarbij is in aanmerking genomen dat de mogelijkheden tot het realiseren van de beoogde toeslagen beperkt zijn.

In het kader van dit oordeel wijs ik op de ontwikkelingen na balansdatum als gevolg van de Oekraïne crisis, zoals die door het pensioenfonds in het jaarverslag zijn toegelicht.

Amsterdam, 24 juni 2022

D.H. Kleinloog AAG
verbonden aan Sprenkels & Verschuren B.V.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur van Stichting IFF Pensioenfonds

Verklaring over de jaarrekening 2021

Ons oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening van Stichting IFF Pensioenfonds ('de stichting') een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van de stichting op 31 december 2021 en van het resultaat over 2021 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek ('BW').

Wat we hebben gecontroleerd

Wij hebben de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening 2021 van Stichting IFF Pensioenfonds te Hilversum gecontroleerd.

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2021;
- de rekening van baten en lasten over 2021;
- het kasstroomoverzicht over 2021; en
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

Het stelsel voor financiële verslaggeving dat is gebruikt voor het opmaken van de jaarrekening is Titel 9 Boek 2 BW.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de paragraaf 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Onafhankelijkheid

Wij zijn onafhankelijk van Stichting IFF Pensioenfonds zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assuranceopdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- verslag van het bestuur;
- verslag Visitatiecommissie;
- verslag Verantwoordingsorgaan;
- de overige gegevens; en
- de bijlagen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist voor het bestuursverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening en de accountantscontrole

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor:

- het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW; en voor
- een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van het genoemde verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze doelstellingen zijn een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen over de vraag of de jaarrekening als geheel geen afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of van fouten en een

controleverklaring uit te brengen waarin ons oordeel is opgenomen. Een redelijke mate van zekerheid is een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle afwijkingen van materieel belang ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Rotterdam, 27 juni 2022
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Drs. E. Brienesse RA

.

Bijlage A Trefwoorden

Actuaris

Adviserende: Adviseur, gespecialiseerd in de (levens)verzekeringswiskunde.

Waarmerkende: De actuaris die bevoegd is tot het waarmerken van de actuariële staten.

Beleggingsopbrengsten

De beleggingsopbrengsten en -winsten worden op diverse manieren omschreven. Onderstaand de verklaring van de begrippen, welke in dit jaarverslag worden gebruikt.

Directe beleggingsopbrengsten:

Alle opbrengsten uit exploitatie onroerende goederen, dividenden en rente.

Indirecte beleggingsopbrengsten:

Alle resultaten bij verkoop van beleggingen, alsmede herwaardering van de beleggingen op reële waarde per einde van het boekjaar.

Beleidsdekkingsgraad

De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde dekkingsgraad over de laatste twaalf maanden.

Contante waarde van de pensioenverplichtingen

Het bedrag dat op dit moment nodig is om in de toekomst een of meer betalingen mee te kunnen verrichten, waarbij rekening is gehouden met rente en – als het gaat om uitkeringen op basis van levensverzekeringen – met actuariële grondslagen.

Dagelijks Bestuur

De voorzitter, secretaris en penningmeester van het fonds

Dekkingsgraad

De verhouding tussen enerzijds de contante waarde van de op dat moment geldende reglementaire pensioenaanspraken en anderzijds het aanwezige vermogen. Het aanwezige vermogen is de som van de contante waarde van pensioenaanspraken die op dat moment zijn gefinancierd en de eventuele algemene en extra reserve.

Directie

De Directie van International Flavors & Fragrances I.F.F. (Nederland) B.V.

Financieel toetsingskader

Benaming van het toezichtregime dat per 1 januari 2007 van toepassing is op de financiële positie en het financiële beleid van pensioenfondsen en verzekeringsmaatschappijen.

Fonds

Stichting IFF Pensioenfonds, voorheen Stichting pensioenfonds voor het personeel van International Flavors & Fragrances I.F.F. (Nederland) B.V.

Franchise

Het deel van het pensioengevend salaris, dat niet meetelt voor de pensioenopbouw bij het fonds. Over dit deel van het salaris verzorgt de overheid het pensioen middels AOW en mogelijk Anw.

Gewezen deelnemers

Personen, die voor de pensioendatum, anders dan wegens overlijden, de deelneming in het fonds hebben beëindigd en premievrije rechten hebben verworven op ouderdomspensioen en eventueel nabestaandenpensioen bij overlijden.

Nabestaanden

Onder nabestaanden worden verstaan de echtgenoot, echtgenote of partner van een overleden actieve, gewezen of gepensioneerde deelnemer.

Onbepaalde partner

De methode, waarbij iedere deelnemer geacht wordt gehuwd te zijn met een partner met een vast leeftijdsverschil.

Overlevingstafel

Een van de meest belangrijke gegevens die nodig zijn bij de bepaling van de pensioenlasten is de te bereiken leeftijd; ofwel de kans van overleven tot een bepaalde leeftijd (overlevingskans). De overlevingstafel is een tabel die de overlevingskans weergeeft op grond van waarnemingen in een bepaalde periode.

Partner

Onder partner wordt verstaan de ongehuwde persoon van 18 jaar of ouder met wie de ongehuwde deelnemer samenleeft, mits er geen bloed- of aanverwantschap in de rechte lijn bestaat, er een notarieel verleden samenlevingscontract is opgemaakt en de samenwoning ten minste een jaar bestaat.

Premievrije rechten

De bij beëindiging van de deelneming voor de pensioendatum (bij ontslag) verworven pensioenrechten.

Rekenrente

De rente waarvan men uitgaat bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen.

Risicodragend

Onder risicodragend vermogen, ook wel zakelijke waarden genoemd, wordt verstaan de beleggingen waarvan niet met zekerheid vaststaat of en zo ja wanneer het geïnvesteerde vermogen wordt terugontvangen. Ook is vooraf niet bekend wat de vergoeding voor het gebruik van dat vermogen zal zijn. De praktijk leert dat op lange termijn het rendement gunstiger is dan dat op risicomijdend vermogen.

Risicomijdend

Onder risicomijdend vermogen wordt verstaan de beleggingen waarvan de hoogte van het terug te ontvangen bedrag en het tijdstip waarop dat zal gebeuren van tevoren afgesproken zijn. Ook de hoogte van de vergoeding voor het gebruik van het vermogen is bekend. In het algemeen is het rendement lager dan bij risicodragend vermogen. Door het wijzigen van de rentestand kan de marktwaarde van obligaties van jaar tot jaar aanzienlijk veranderen, zodat wel degelijk enig risico wordt gelopen.

Vennootschap

International Flavors & Fragrances I.F.F. (Nederland) B.V.

Onder de vennootschap vallen de volgende juridische entiteiten:

- International Flavors & Fragrances I.F.F. (Nederland) Holding B.V.
- Aromatics Holding Ltd.

Bijlage B Afkortingen

AAG	Actuaris Actuarieel Genootschap
ABTN	Actuariële en bedrijfstechnische nota
ALM	Asset Liability Management
AnW	Algemene nabestaandenwet
AOW	Algemene ouderdomswet
AVG	Algemene Verordening Gegevensbescherming
BAC	Beleggingsadviescommissie
BW	Burgerlijk Wetboek
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
DNB	De Nederlandsche Bank
FTK	Financieel toetsingskader
IFF	International Flavors & Fragrances I.F.F. (Nederland) B.V.
IORP II	Institutions for Occupational Retirement Provision Directive
MSCI	Morgan Stanley Capital International
SFH	Sleutelfunctiehouder
RMC	Risicomanagementcommissie
VO	Verantwoordingsorgaan